



ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ

ΘΕΑΤΡΟ ♦ ΤΕΧΝΗ ♦ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ♦ ΖΩΗ

3

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΑΣ

Ἡ ἔκδοσις τοῦ «ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ» καὶ τώρα «Τοῦ Ποντιακοῦ» δὲν εἶναι κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρηση — οἱ ἐκδότες τοῦ ἔχουν καθέννας τὸ βιοποριστικὸν τοὺς ἐπάγγελμα — οὔτε καρπὸς προσωπικῆς φιλοδοξίας. Ἐκινᾷ ἀπὸ μιᾶν ἀνάγκη: νὰ δώσῃ στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ δηλ. τῆς σύγχρονης ποντιακῆς δραστηριότητος τοὺς πνευματικούς, καλλιτεχνικούς καὶ κοινωνικούς τομείς.

Οἱ συμπατριῶτες μας, παρ' ὅλη τὴ ζωντάνια τοὺς, εἶναι ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίαν ἐχθροὶ τῆς δημοσιότητος, τῆς ἐπιδείξεως. Ἐργάζονται ἀθόρυβα καὶ ἀνεπίδειχτα, ἀλλὰ εἶναι πάντα στὸ περιθώριον, ἀγνωστοί, ἀφανεῖς, γιὰτὶ ἀκριβῶς δὲν διαλαλοῦν τὰ κατορθώματά τοὺς. Ὁ τύπος ὅμως παίζει σήμερον ἕναν τέρτατον ρόλον μέσα στὴν κοινωνίαν. Ἡ παραγνώρισίς του εἶναι μέγαλον λάθος. Πρέπει νὰ πάσῃ αὐτὴ ἢ κήρωκὴ σιωπῇ ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν κερδίσασαμε τίποτα ἕως τώρα, ἐνῶ δώσαμε τόσα πολλὰ κατὰ τὰς τελευταίας ἱστορικὰς περιόδους τῆς Ἑλλάδος.

Θέλομε λοιπὸν νὰ μᾶς βοηθήσετε σ' αὐτὴν τὴν ποντιακὴν προσπάθειαν, μὲ τὰ ὑλικά καὶ ἠθικά στοιχεῖα ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ προχωρήσουμε.

Δὲν διαθέτουμε ἄλλους πόρους ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐτήσια συνδρομὴ σας, ἀπ' τὸ ἀντίτιμον ποὺ δίνετε γιὰ κάθε τεύχος.

Ἄν κάθε ἀναγνώστης κἀν ἕναν ἀκόμα ἀναγνωστήν, ἂν κάθε συνδρομητὴς, ἐγγράφῃ ἄλλον ἕναν, ἢ ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ μας ἐξασφαλίζεται μόνιμον.

Ὅσοι πιστεύετε στὴν προσπάθειάν μας αὐτὴ μὴ στέκεσθε μακριὰ μας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΙΜΗΣΗ

★ Στὴ Θεσσαλονίκη ὁ Θεατρικὸς Ὅμιλος Εὐξείνου Λέσχης διαθέτει τακτικὰ 200 τεύχη τοῦ «Ποντιακοῦ Θεάτρου» ἀπὸ κάθε τεύχος.

★ Στὴν Ἀθῆνα ὁ δημοφιλεστὴς καλλιτέχνης Νίκος Σπανίδης διαθέτει μόνος τοῦ 40 τεύχη.

★ Ὁ Κ. Σιαμίδης, μέλος τοῦ Ὁμίλου, διέθεσε 50 τεύχη.

★ Αἱ δεσποινίδες Ὀλγα Μαυροκεφαλίδου, Μ. Λεωνίδου, Α. Τσουκνιά, Ο. Κυριακίδου, Α. Χατζηκίδου διέθεσαν 110 τεύχη ἀπὸ τὸ 2ο τεύχος.

★ Ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὁμίλου πρωτοστατοῦν στὴν διάθεσιν καὶ διόδοσιν τοῦ περιοδικοῦ.

★ Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρακτικούς φίλους τοῦ περιοδικοῦ, ποὺ διαθέτει πάντοτε ὀρισμένον ἀριθμὸν τευχῶν στὴν Καλλιθέαν, εἶναι καὶ ὁ παλαίμαχος ἱρασιτέχνης Βλ. Γραμματικόπουλος.

Σχετικὰ μὲ τὴν διάδοσιν τοῦ περιοδικοῦ μας καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Ποντιακοῦ στοιχείου πρὸς αὐτό, λάβαμε τὸ παρακάτω γράμμα:

«Τὴν ἀναγγελίαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀγαπητοῦ «Ποντιακοῦ Θεάτρου» τὴν εἶχα διαβάσει στίς ἐφημερίδας καὶ τὸ πρῶτον τεύχος ἔσπευσα νὰ τὸ ἀγοράσω ἀπ' τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας». Τὸ δεύτερον τεύχος τὸ προμηθεύθηκα ἀπὸ ἕναν πατριώτη μας περὶ πτεριούχου τῆς Πλ. Κλαυθμώνος.

— Δώσε μου, τοῦ εἶπα, τὸ «Θέατρον» μας. (Ἦξερε πῶς εἶμαι Πόντιος).

— Νὰ στὸ δώσω, μοῦ εἶπε. Καὶ πρέπει νὰ ξέρῃς ὅτι τὸ πολὺν τελείως ἀφιλοκερδῶς (χωρὶς δηλ. ποσοστά). Κύτταξε μάλιστα νὰ βρῇς καὶ ἄλλους νὰ τὸ διαδώσωμε γιὰτὶ εἶναι ὡραῖον καὶ ἐνδιαφέρει ὅλους τοὺς Πόντιους.

Τὶ καλὰ νὰ εἶχαν ὅλοι οἱ Πόντιοι τὰ αἰσθήματα τοῦ καλοῦ αὐτοῦ περιπεριούχου καὶ πατριώτη μας!

Α. ΤΑΤΑΡΙΔΗΣ (Ἀθῆναι)

Τ Ο Π Ο Ν Τ Ι Α Κ Ο

ΘΕΑΤΡΟ • ΤΕΧΝΗ • ΓΡΑΜΜΑΤΑ • ΖΩΗ

ΕΚΔΟΣΗ Ν. ΚΑΠΝΑ - Γ. ΛΑΜΨΙΔΗ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ: Θ. ΚΡΙΕΖΗ • ΣΚΙΤΣΑ: Χ. ΔΗΜΑΡΧΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΟΪΡΑΝΗΣ 156 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΟΣ Α' • ΤΕΥΧΟΣ 3 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1950 • ΤΙΜΗ ΔΡ. 2500

Συνδρομαί: Έτησία 30.000 — Έξάμηνος 15.000

ΕΝΑΣ ΚΡΙΣΙΜΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

ΜΙΑ ωραία ιδέα — τὸ Ποντιακὸ θέατρο — καὶ ὁ ζωντανὸς φορέας της — ὁ Ποντιακὸς Θεατρικὸς Ὅμιλος — σύλληψη καὶ ἀξιοποίηση μαζί, βρίσκονται πάνω σ' ἓνα κρίσιμο σταυροδρόμι.

Τρία εἶναι τὰ βασικὰ στοιχεῖα ἐπάνω στὰ ὁποῖα ἐντοπίζεται τὸ ἐπικεντρο αὐτοῦ τοῦ κρίσιμου σταθμοῦ: Πρῶτα-πρῶτα ἡ καλλιτεχνικὴ ὑπόσταση τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ Ὅμιλου σχετικὰ μὲ τὸ περιεχόμενό τους καὶ μὲ τὴ συγκρότηση τοῦ ἔμφυχου ὕλικού τους. Ἐπειτα ἡ ὀργανικὴ τους σύνθεση ἀπὸ τὴν ὀργανωτικὴ της ἀποψη. Καὶ τρίτον οἱ οἰκονομικὲς βάσεις ποὺ δένονται ἀμεσα μὲ τὴ ζωὴ τους καὶ μὲ τὴν ἐπιβίωσή τους.

1. Δὲν θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ μὴ παραδεχθῇ ὅτι ἡ καλλιτεχνικὴ τους ὑπόσταση, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὸ πρῶτο σκέλος της, ἀνταποκρίνεται μὲ ἀρκετὴ μεστότητα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ. Πέρα ἀπὸ τὴν ψυχαγωγικὴ πλευρὰ προσφέρει ἅπειρα στοιχεῖα λαογραφικά, κοινωνικά, γλωσσικά, συνθεμένα μέσα στὴν κρυστάλλινη κοῦπα τῆς θεατρικῆς τέχνης σὲ ὀλοκληρωμένες μορφές καὶ εἰκόνες τῆς Ποντιακῆς ζωῆς. Εἴτε ἀπλὰ ἡθογραφικά εἶναι εἴτε καὶ βαθύτερα κοινωνικά τὰ πλαίσια ποὺ μέσα τους κινεῖται τὸ Ποντιακὸ θέατρο, πάντα κλείνουν αὐτὴν τὴν ἴδια τὴ ζωὴ ὅπως τὴν βλέπει τὸ μάτι τοῦ τεχνίτη, σὰν καλλιεργημένη κι' ἐξελιγμένη ἀλήθεια. Τί σημασία ἔχει αὐτὸ ἀπὸ τὴ λαογραφικὴ πλευρὰ εἶναι ὀλοφάνερο. Πίνακες ζωῆς προβάλλουν μπρὸς στὰ μάτια, ζωντανές πηγές λαογραφικῆς καὶ κοινωνικῆς γνώσης, μὲ τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τρα-

γούδια ἐνταγμένα μέσα στὶς ἀντίστοιχες πτυχές τῆς ποντιακῆς ζωῆς.

Ὡς πρὸς τὴ συγκρότηση τοῦ ἔμφυχου ὕλικου, αὐτὴ ἐντοπίζεται σὲ ἕναν μικρὸν καὶ ἀνοργάνωτο πυρῆνα, ποὺ ἕως σήμερα βασίστηκε μόνο στὶς ἴδιες τοῦ στατικὲς κάπως δυνάμεις, ἀπὸ ἀντικειμενικὲς, οἰκονομικὲς καὶ ἐνδο-ὀργανωτικὲς ἀδυναμίες. Ἐχει φυσικὰ στὸ ἐνεργητικὸ τοῦ ὄλου ἐκείνον τὸν πληθωρικὸ θεατρικὸ ὀργασμὸ, ποὺ κρατεῖ στὴ ζωὴ τὸ Ποντιακὸ θέατρο καὶ μᾶς χαρίζει ἐκεῖνο τὸ σπάταλο χάδι τῆς πιὸ βαθιᾶς χαρᾶς.

2. Ἡ ὀργανικὴ σύνθεση τοῦ Ὅμιλου δὲν βρίσκεται ἀτυχῶς κοντὰ στὰ ὀργανωτικὰ ἐκεῖνα δεδομένα ποὺ θὰ τὸν καθιστοῦσαν ἐξελιξιμον ὀργανισμό. Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ διαγράφεται καθαρά ἡ ἀπαραίτητη προοπτική. Ἄμεση προβάλλει ἡ ἀνάγκη τῆς διοικητικῆς τοῦ ἀναδιοργανώσεως. Αὐτὴ ἀπαιτεῖ εὐρυνση τοῦ κύκλου τῶν μελῶν του, εὕρεση τῶν πρώτων κεφαλαίων γιὰ τὴ στέγασή του καὶ τὴν ἑναρξὴ τῆς συστηματικῆς λειτουργίας του (τμήματα: θεατρικὸ, μουσικὸ, χορευτικὸ, καλλιτεχνικὸ σπουδαστήριον, εἰδικὲς ἔμμισθες διευθυντικὲς ὑπηρεσίες), ποὺ θὰ μπορέσῃ νὰ ἀνωψώσῃ τὴν καλλιτεχνικὴ στάθμην τῶν ἐρασιτεχνῶν καὶ θὰ μεταγγίσῃ νέο αἷμα στὸ συγκρότημα.

3. Βασικὴ προϋπόθεση τῆς ἀναδιοργανώσεως αὐτῆς ἀποτελεῖ ἡ ἐξασφάλιση τῶν πρώτων οἰκονομικῶν πόρων, ποὺ θὰ καταστήσουν ἱκανοὺς τὸν Ὅμιλον νὰ προσανατολισθῇ πρὸς τὴν μελλοντικὴ αὐτάρκειά του. Ἢδη ἀνέτειλαν οἱ πρώτες ἐλπίδες. Μὲ τὴν πραγματοποιήσῃ τους θὰ ἐγκαινιάσθῃ ἡ νέα ζωντανὴ περίοδος τοῦ Θεατρικοῦ Ὅμιλου Ἀθηνῶν. **Κ.**

ΠΟΝΤΙΑΚΟΙ ΑΝΤΙΔΑΔΟΙ

ΑΡΚΕΤΟΙ από τους αναγνώστες και τους φίλους μας μ' ες γράφουν μιὰ στερεότυπη παρατήρηση:

— Δέν νομίζετε πώς ό τίτλος του Περιοδικού σας στενεύει τὰ ιγλαίσια του περιεχομένου του και δίνει τήν έντύπωση πώς αποκλειστικός προορισμός του είναι μόνο τὸ θέατρο και τὰ χρονικά του κι' επομένως και ό κύκλος τῶν αναγνωστών του θά περιορισθῇ μόνο στοὺς θεατρόφιλους;

Χωρίς ν' άμφισβητήσουμε τή λογική του έρωτήματος θά ήμπορούσαμε νά ποῦμε πώς αὐτὸ διαψεύδεται εύθὺς άμέσως άπό τὰ πράγματα, δηλαδή άπό τὸ περιεχόμενό του, πού άγκαλιάζει όλες τῖς έκδηλώσεις ζωῆς τῶν Ποντίων στήν περιοχή τῶν Γραμμάτων και τήν κοινωνική ζωή.

Ώστόσο, άφού ή άλλαγή άποτελεῖ κοινὸ αίτημα τῶν αναγνωστών μας, καταλήξαμε στήν άπόφαση νά τὸν τροποποιήσουμε έλαφρά, άπό τὸ 3ο φύλλο.

★

ΤΟ «ΠΟΝΤΙΑΚΟ» (θέατρο) θεωρεῖ έξαιρετική του ύποχρέωση νά έκφράση τὰ συγχαρητήρια και τῖς εύχαριστίες του στὰ φιλότιμα στελέχη του Θεατρικοῦ Όμίλου τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» Θεσσαλονίκης καθὼς και σὲ όλους ὅσοι συνέβαλαν στήν πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς ωραίας πρωτοβουλίας πού μ' ες έχάρισε τήν επίσκεψή τους στὰς Ἀθήνας. Μὲ τὸ παίξιμό τους και γενικά μὲ τήν άτμόσφαιρα πού δημιούργησαν άφησαν τῖς καλύτερες έντυπώσεις στὸ ποντιακὸ κοινόν. Γι' αὐτὸ βαθιὰ ὑπῆρξε ή λύπη μας πού δέν έστάθη δυνατόν ή όλοκληρωθῇ τὸ πρόγραμμά της μὲ τήν παράσταση και τοῦ τρίτου έργου. Τὰ αίτια είναι άρκετὰ και πρώτα πρώτα τὸ άκατάλληλο τῆς εποχῆς, ή άπουσία πολλῶν Ποντίων άπό τήν πρωτεύουσα, τὸ μικρὸ χρονικὸ διάστημα γιά τή διάθεση τῶν εἰσιτηρίων κλπ. Πάντως θά πρέπει στὸ μέλλον νά μελετώνται πληρέστερα τέτοιες σοβαρὲς έέργειες.

★

ΠΑΡΑ τή μερική αὐτὴ άποτυχία, μὲ δικαιολογημένη χαρὰ άκούστηκε

ό κοινὸς αντίλαλος τῶν έντυπώσεων όλων ὅσοι παρακολούθησαν τῖς δυὸ παραστάσεις τοῦ Θεατρικοῦ Όμίλου στὸ «Ρέξ» στῖς 18 και στῖς 21 'Ιουνίου. Τὸ πειθαρχημένο σύνολο, ή λεπτὴ και μελετημένη άπόδοση τῶν ρόλων, ή άτμόσφαιρα πού μπόρεσαν νά δώσουν στήν έρμηνεία τῶν έργων, τὰ φροντισμένα κοστούμια, ή καθαρὴ άρθρωση, πολλές φορές έκαμαν τὸ κοινὸ νά ξεχάση πώς παίζαν έρασιτέχνες, αλλά άληθινοὶ ήθοιοιοί. Αὐτὸ άσφαλῶς, σάν κοινὴ αναγνώριση, θ' άποτελῇ τήν πιὸ βαθιά και πιὸ δίκαιη ίκανοποίηση τῶν παιδιῶν πού τόσο φιλότιμα ένσαρκώνουν τήν ιδέα τοῦ Ποντιακοῦ θεάτρου στή Θεσσαλονίκη.

★

ΣΟΛΗ σχεδόν τήν Ἑλλάδα, ιδίως στή Βόρειο, γίνονται διάφορες καλλιτεχνικές και σωματειακές έκδηλώσεις τῶν Ποντίων (θέατρα, χοροί, βραδυές, συγκρότηση σωματείων, έκδρομές κλπ.) χωρίς οἱ πρωτεργάτες τῶν έκδηλώσεων αὐτῶν νά αισθάνονται τήν άνάγκη νά τῖς κάνουν γνωστὲς και πέρα άπό τὰ στενὰ τοπικά τους πλαίσια. Είναι άλήθεια ὅτι οἱ Πόντιοι δέν είναι κατὰ κανόνα φίλοι τοῦ θορύβου και τῶν επίδειξεων, φαίνεται ὡστόσο ὅτι σάν νά μὴ μπόρεσαν άκόμα νά ζυγίσουν καλὰ τή μεγάλη έπίδραση πού ἔχει ὁ Τύπος στοὺς σύγχρονους καιρούς. Ἀλλά ή άφάνεια και ή σιωπὴ δέν προάγουν τὸ ἔργο μας. Γι' αὐτὸ θέλομε άπό τοὺς φίλους και αναγνώστες μας νά μ' ες γράφουν λίγες γραμμὲς γιά κάθε παρόμοια ποντιακὴ έκδήλωση.

★

ΤΟ βεστιάριο τοῦ Θεατρικοῦ Όμίλου Ἀθηνῶν είναι μιὰ όλόκληρη τραγωδία. Έκτὸς άπό μερικά βασικά στοιχεία, ὅλα τ' άλλα συμπληρωματικά πρέπει νά βρεθοῦν τῖς παραμονὲς τῶν παραστάσεων. Καταλαβαίνει κανεὶς τὰ τρεχάματα και τῖς άγωνίες. Πότε τὸ ἕνα λείπει πότε τὸ άλλο. Πολλὲς φορές φτάνει ή μέρα τῆς παραστάσεως και λείπουν άκόμα ἕνα πλῆθος μικροαντικείμενα και μικροσυμπληρώσεις. Κι' ὁμως σπάνια στή σκηνὴ παρουσιάστηκαν οἱ καλλιτέχνες μας μὲ ἑλλείψεις χτυπητές. Πότε θά πραγματοποιηθῇ τὸ ὄνειρο ν' άποκτήσῃ δικό του συστηματικὸ βεστιάριο;

ΦΩΝΟΛΗΨΙΕΣ ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τὰ σαράντα χρόνια τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας ποὺ γιορτάστηκαν ἐδῶ καὶ λίγο στὴν Ἀθήνα, κοντὰ στὰ πολλὰ ποὺ θυμίσανε γιὰ τὶς κατακτήσεις τῶν Ἑλλήνων λαογράφων καὶ κοντὰ στὶς τιμές ποὺ δώσανε στὸ Νικόλαο Πολίτη, τὸν πατέρα μὲ τὴ συνθετικὴ δύναμη, φέρανε στὴ μέση καὶ κάτι λεπτότατο, κάτι πάρα πολὺ σπουδαῖο. Σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς Λαογραφίας φτάσαμε — κι ὡς ἓνα σημεῖο καὶ ξεπεράσαμε — πολλοὺς Εὐρωπαίους, συναγωνιστὲς στὸν ὠραῖον ἀγῶνα, μὰ σὲ δυὸ μείναμε πρὸ πίσω κι' ἀπὸ τοὺς Βαλκανίους. Δὲν ἔχουμε στὴν Ἀθήνα ἓνα γερὸ Λαογραφικὸ Μουσεῖο, ποὺ νὰ σκεπάζει κάθε τι καὶ νὰ συντελεῖ στὴν πρόοδο τῶν σποδῶν μας, ἐπειδὴ θὰ διοργανῶνει βέβαια τὴ συγκρότησή μας παράλληλα μὲ τὰ καθοδηγητικὰ ἐρωτηματολόγια ποὺ διαθέτουμε. Καὶ δὲν ἔχουμε μαζέψει καὶ κωδικοποιήσει καὶ τὴν ἐθνικὴ μας μουσικὴ, γιὰτὶ φαίνεται πῶς δὲν καταλάβαμε ὅτι, ὅπως ἡ μελέτῃ τῆς ζωῆς καὶ τῶν μνημείων τοῦ λόγου τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν οὐσία καὶ τὴ μορφή μιᾶς λογοτεχνίας ἱκανῆς νὰ κυβερνᾷ τὴ συναισθηματικότητα, ἔτσι κι' ἡ μελέτῃ τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν οὐσία καὶ τὴ μορφή τῆς τέχνης τοῦ Ὀρφέα.

Ἐδῶ θὰ ποῦμε δυὸ λόγια, ὅχι καὶ γιὰ τὰ δυὸ σπουδαῖα ζητήματα, παρὰ μόνο γιὰ τὸ δεύτερο· καὶ πάλι, ὅχι ἀπὸ καμμιὰ βαρεῖα καὶ θεμελιώδη ἀποψη, παρὰ μόνο πληροφοριακά, γιὰτὶ πρόκειται γιὰ κάτι ποὺ πρέπει νὰ κινήσει ζωηρὸ τὸ ἐνδιαφέρον εἰδικὰ τῶν Ποντίων.

Τὸ μάζεμα καὶ τὴν κωδικοποίησιν τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν εἶναι χρόνια τώρα ποὺ τὸ λογάρισε σὰν ἔργο τοῦ Λαογραφικοῦ τῆς Ἀρχεῖου. Γίνανε πολλές συζητήσεις, καὶ διατυπώθηκαν πολλές σκέψεις ἀπὸ λογῆς-λογῆς εἰδικούς, γιὰ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο ποὺ παρουσίαζε τὸ πρόβλημα τοῦ τρόπου τῆς συλλογῆς. Εὐρωπαϊκῇ, νὰ ποῦμε, παρασημαντικὴ χρειάζοταν ἡ

βυζαντινὴ, γιὰ τὴν καταγραφή τῶν σκοπῶν ἑνὸς λαοῦ τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου, ποὺ θὰ πεῖ ἑνὸς λαοῦ τῆς μελωδίας κι' ὅχι τῆς ἁρμονίας; Ἄλλος ἔδινε ψῆφο στὴν πρώτη κι' ἔλεγε ἀκόμα πῶς ἦτανε καλὰ νὰ γίνεται καὶ κάποια παρέμβαση, κάποιο διόρθωμα τῶν ὅσων θὰ νομιζόντανε πολὺ πρωτόγονα. Κι' ἄλλος, ἀποκρούοντας τὴν παρέμβαση καὶ χαρακτηρίζοντάς τιν ὀλοφάνερη νοθεία τῆς γνησιότητος, ἔδινε ψῆφο στὴ δεύτερη κι' ἔλεγε γι' αὐτὴ πῶς εἶναι καὶ στοιχεῖο τῆς παράδοσός μας ἀπὸ τόσους ἀμέτρητους αἰῶνες. Ἐπειδὴ ὅμως, τόσο ἡ πρώτη, ὅσο κι' ἡ δεύτερη, παρουσίαζαν ἡ κάθε μιὰ καὶ κάτι ἐλλείψεις κι' ἐπειδὴ τὸ ζήτημα, μὲ τὸ νὰ περιοριστοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι μόνο στὸν ἐκθειασμὸ τῶν ἀρετῶν τῆς ἀποψῆς τους καὶ νὰ μὴν κάνουν ἄλλο τίποτε, δὲν ἔπαιρνε τέλος καὶ ἐξέφυγε κι' ἀπὸ τὴ βάση του, πάρθηκε κάποτε ἡ ἀπόφασις ν' ἀρχίσει καὶ νὰ προχωρήσει τὸ ἔργο μὲ τὴ μέθοδο τῆς φωνοληψίας. Ὅταν θὰ μαζεῦοταν ἓνα corpus ἀπὸ δίσκους καὶ θὰ ξέραμε πῶς, ὅποτε θέλουμε, μπορούμε νὰ πᾶμε κάπου καὶ νὰ μελετήσουμε ὅτι θέλουμε γιὰ τὴ δουλειά μας, τότε βέβαια δὲ θὰ μᾶς ἔνοιαζε γιὰ τοὺς ἐπίσημους μουσικούς καὶ τοὺς ἐπισημότερους μουσικολόγους μας, ἀν καταλήξανε πουθενά. Γιὰ τὴν οὐσία καὶ τὴ μορφή τῆς λογοτεχνίας ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι ἡ μελέτῃ τῆς ζωῆς καὶ τῶν μνημείων τοῦ λόγου τοῦ λαοῦ καὶ γιὰ τὴν οὐσία καὶ τὴ μορφή τῆς τέχνης τοῦ Ὀρφέα ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι ἡ μελέτῃ τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς. Γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν προϋποθέσεων αὐτῶν, οἱ λογοτέχνες κι' οἱ μουσικοί, ποὺ μὲ τὸ ταλέντο τους εἶναι προορισμένοι νὰ κυβερνήσουν τὴ συναισθηματικότητα τοῦ κοινοῦ, δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἀπεραντολόγους συζητητές, παρ' ἀπὸ σκέτους λαογράφους.

Ἐτοιμάστηκε λοιπὸν ἡ Ἀκαδημία, προμηθεύοντας ἓνα θαυμάσιο μηχανημα στὸ Λαογραφικὸ τῆς Ἀρχεῖο, πρὶν ὅμως γίνῃ τὸ παραμικρὸ, πρὶν

ακόμα τὸ ξεκλειδώσει, μᾶς ἦρθε ὁ πόλεμος. Δέκα καὶ παραπάνω χρόνια τὰ πάντα κοιμόντανε τὸν ὕπνο τοῦ δικαίου. Κ' ἐφέτος ἦρθε ἡ μεγάλη ὥρα, νὰ πάρει σάρκα καὶ ὁστά ἡ παρμένη ἀπόφαση, ν' ἀρχίσει τὸ μᾶζεμα κ' ἡ κωδικοποίηση τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς, νὰ προχωρήσουμε καὶ σ' ὅ,τι μείναμε τόσο πίσω.

Μὲ βάση τὴν ἄλφα πίστωση ποὺ ἀνοίχτηκε, μετρήθηκαν οἱ νεοελληνικὲς περιοχὲς κ' ἔγινε μιὰ διαίρεση: τόσους δίσκους διαθέτουμε, τόσες εἶναι οἱ νεοελληνικὲς περιοχὲς, ἀπὸ τόσοι δίσκοι ἀναλογοῦνε σὲ κάθε μιὰ —πάντα βέβαια μὲ σχετικότητα.

Κι' ὅταν ἔγινε ἡ σκέψη νὰ πρωτομαζευτοῦνε σκοποὶ τοῦ Πόντου κι' ἀναζητηθῆκανε Πόντιοι τραγουδιστὰδες καὶ λαϊκοὶ μουσικοί, διατυπώθηκε ἡ γνώμη: ἀφοῦ τὰ Ἐφτάνησα κ' ἡ Κρήτη κ' ἡ Θεσσαλία κι' ὅποιος ἄλλος μητροπολιτικὸς τόπος εἶναι συνέχεια ἐκεῖ ποὺ τὰ θεμέλιωσε ὁ Θεὸς καὶ τίποτε δὲν τὰ σαλεύει κι' ὅποτε θέλεις πᾶς καὶ τὰ βρίσκεις, ἐνῶ ὁ Πόντος κ' ἡ Μικρασία «ἕναν καιρὸν μοναχὸν ἔσαν κι ἀτῶρα πουδὲν κι' εἶναι», δὲ θὰ 'τανε καλὰ νὰ βρεῖ κανεὶς τὸν τρόπο νὰ πατήσῃ λίγο τὴν προσταγὴ καὶ νὰ διαθέσῃ γιὰ τὶς περιοχὲς αὐτὲς περισσότερους δίσκους ἀπ' ὅσους τοὺς ἀναλογοῦνε, μιὰ καὶ κοντεύει νὰ χαθεῖ τὸ πᾶν μὲ τὰ τόσα χρόνια τοῦ ξεριζώματος;

— Ἐνα τέτοιο πράμα φάνηκε ἀμέσως πῶς ἦταν ἐντελῶς ἀδύνατο καὶ μᾶς ἔμενε μόνο ἡ χαρὰ τῆς πρωτιᾶς στὴν προτίμηση τοῦ Πόντου ὅταν ἐντελῶς ἀπροσδόκητα, ἦρθε κάτι καὶ τὴν ἔσθυσε κι' αὐτὴ, γιατί δὲν ξέραμε ἀπὸ πρὶν κανένα ἀριθμὸ: οἱ δίσκοι, ποὺ μὲ τὸ πρόγραμμα καὶ τὴ διαίρεση πέφτανε στὴν περιοχὴ του, δὲν ξεπερνούσανε τοὺς δώδεκα — δεκαπέντε!

Διατυπώθηκε τότε ἡ ἐρώτηση, μιὰ καὶ δὲν ὑπάρχει γιὰ τὴν Ἀκαδημία πρὸς τὸ παρὸν ἡ δυνατότητα ν' ἀνοίξῃ ἄλλη πίστωση καὶ τὸ ζήτημα προβάλλει τόσο τραγικὸ μὲ τὴν παράδοση ποὺ χάνεται: τὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο θὰ δεχόταν καὶ τί λογῆς θὰ χρησιμοποιοῦσε μιὰ πιθανὴ ἐνίσχυση ἀπὸ τοὺς Ποντιακοὺς Συλλόγους;

Ἡ ἀπάντηση ποὺ δόθηκε εἶναι πῶς θὰ γινότανε δεκτὴ κάθε ἐνίσχυση, μ' ἕναν ὁποιοδήποτε ἀριθμὸ δίσκων, ὅ-

που θὰ καταγραφόντανε μόνο σκοποὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Πόντου.

Ἡ πρώτη φωνοληψία ἀπὸ τὸ συνεργεῖο τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, μὲ τὴν συμπαράσταση καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας ποὺ ἔστειλε εἰδικoὺς τεχνικοὺς του, ἔγινε στὶς 23 Ἰουνίου 1950 στὸ Σύλλογο Ποντίων «Ἀργοιναῦται - Κομνηνοὶ» τῆς Καλλιθέας. Ἐγιναν ἄλλες δυὸ φωνοληψίες στὴν Καλλιθέα καὶ πάνω σὲ δεκαπέντε δίσκους καταγράφηκαν περισσότερες ἀπὸ πενήντα μελωδίες. Πόσες θὰ καταγραφόντανε πάνω σὲ διακόσιους;

Ὁ ἐνθουσιασμός κ' ἡ προθυμία τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων ποὺ τραγουδῆσανε καὶ τῶν μουσικῶν ποὺ παίξανε, ὁ ἐνθουσιασμός κ' ἡ προθυμία πλήθους κόσμου ποὺ ἔτρεξε νὰ προσφέρει τίς χρήσιμες ὑπηρεσίες του στὴν ἱερὴ προσπάθεια, φανερῶνουνε πῶς ἐκεῖ δινόταν ἀπὸ τὸν καθένα ὅ,τι εἶχε.

Ι. Τ. ΠΑΜΠΟΥΚΗΣ

ΕΝΣΤΑΝΤΑΝΕ ΑΠ' ΤΗ ΘΩΚΟΛΗΨΙΑ

★ Ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ συνεργεῖο φωνοληψίας κ. Γ. Μέγας, καθηγητὴς τῆς Λαογραφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐγγενέστατος καὶ καλοκάγαθος, ἦταν ὅλο χαρὰ γιὰ τὴν ἔπαιρνε σάρκα καὶ ὁστά ἕνα παλιὸς του πόθος νὰ καταγραφοῦν σὲ πλάκες τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

— Οἱ Τούρκοι, μᾶς εἶπε, ἔχουν στὸ Λαογραφικὸ τους Ἀρχεῖο πάνω ἀπὸ πέντε χιλιάδες δίσκους λαϊκῶν τους τραγουδιῶν. Ἐνῶ ἐμεῖς ἀρχίζουμε σήμερα. Τέλος, κάλλιο ἄργα παρά ποτέ.

★ Ἡ φωνὴ τοῦ Σπανίδη, δυνατὴ καὶ ὀρμητικὴ χάλασε μιὰ πλάκα ὥσπου νὰ καθοριστῇ ἡ ἀπόστασις τοῦ μικροφώνου. Ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ χαλάσουν ὅλα τὰ μηχανήματα...

★ Μόλις καταγράφονταν τὸ τραγούδι, ἡ πλάκα ἦταν ἔτοιμη καὶ ἕνα γραμμόφωνο ἀπέδινε τὸ τραγούδι αὐτοστιγμεί. Ἐτσι ὁ τραγουδιστὴς καὶ ὁ λυράρης ἀκουγαν τὴ φωνὴ τους καὶ τὰ... λάθη τους!

★ Μιὰ κυρία ποὺ τραγουδῆσε καὶ ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς, κατάπληκτη φώναξε:

— Νασὰν ἐμέν... Ἀρ' ἐγὼ ἂν ἀποθάνω, ἡ λαλία-μ θ' ἀπομέν'.

★ Τραγουδῆσαν οἱ κ. κ. Γ. Πετρίδης, Ν. Σπανίδης, Χ. Μπαϊρακτάρης, Ν. Παπαδραμίδης (μὲ τὴ λύρα τους), Π. Σαραφίδης, Χ. Δημόφχου, Σ. Ξανθοπούλος, Τριανταφυλλίδης καὶ οἱ κυρίες καὶ δεσποινίδες: Ο. Μαυροκεφαλίδου, Μ. Λεωνίδου, Σοφία Πανίδου, Παπαδραμίδου, Δ. Ἐμμανουηλίδου.

ΜΙΚΡΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΕΕΣ

ΤΟΥ ΜΠΕΡΝΑΡ ΣΩ

Σ' ΕΝΑ από τα τελευταία ἄρθρα του ὁ διάσημος Ἰρλανδὸς θεατρικὸς συγγραφεὺς, ποὺ γιόρτασε στὶς 14 Ἰουλίου τὴν 94ην ἐπέτειό του, γράφει :

«... Τὸ ἔργο δὲν μπορεῖ νὰ παίξῃ τὸ ρόλο τοῦ «καθρέφτη τῆς ζωῆς». Δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὸν ἀστυφύλακα τῆς τροχαίας ὁ συγγραφεὺς ποὺ βλέπει σὰ μέσα στὸ κρυστάλλο τοῦ καθρέφτη τῆ ζωῆς. Μπρὸς ἀπὸ τὸν ἀστυφύλακα ἔνα πλῆθος ἀτελείωτο ἀνθρώπων περνᾷ κι' ἀντιπερνᾷ. Ἀπὸ ποῦ ἔρχονται, ποῦ πάνε, ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, εἶναι παντρεμένοι, ἀνύπαντροι, εὐτυχισμένοι, ἀτυχοὶ, κακοῦργοι, καλοὶ, κακοί, τί κρύβουν μέσ' στὴ σκέψη τους, δὲν ξέρεи. Ὅμως ὁ ἀστυφύλαξ δὲν εἶναι πάντα στὴν ὑπηρεσία. Βρίσκεται ἐπίσης καὶ στὸ σπίτι του, εἶναι γιὸς, πατέρας, σύζυγος, ἀδελφός. Ἦταν ἀκόμα παιδί, νέος, ἔχει φίλους, ἀρσενικοὺς καὶ θηλυκοὺς. Ἐχει κι' αὐτὸς τὰ αἰσθήματά του καὶ τὰ πάθη του, τὶς φιλίες καὶ τὶς ἀντιπάθειές του. Ἐχει ἀρετές καὶ ἐλαττώματα. Ἐχει ἀνάγκες. Γνώρισε τὴν εὐτυχία καὶ τὴ δυστυχία, τὴν ἀπόγνωση καὶ τὴν ἐλπίδα. Καὶ ἂν καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος ποὺ περνοδιαβγαίνει, ὅταν αὐτὸς ρυθμίζει τὴν κυκλοφορία, δὲν τοῦ μιλά καθόλου, ὅμως αὐτὸς μπορεῖ νὰ τὸ καταλάβῃ, νὰ τὸ νοιώσῃ, νὰ μπῇ στὰ μυστικά του, νὰ κάνῃ τὴν ἀνάλυσή του.

Ὡστόσο ὑπάρχουν κάποιες διαφορὲς στὶς διανοητικὲς δυνατότητες ἐκείνων ποὺ γράφουν θεατρικὰ ἔργα. Ἐνας δὲν εἶναι καθόλου βαθύς, ξοδεύει τὴν φτωχὴ πνευματικὴ του δύναμη στὶς περιγραφὲς ἀστυνομικῶν περιπετειῶν, δολοφονιῶν, ἀπατῶν κλπ. Ἄλλος ἔχει τὴ δύναμη νὰ ὑψώνεται ὡς τ' ἀριστουργήματα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Εὐριπίδη, τοῦ Ἀριστοφάνη, νὰ γίνεταί Ἀμλετ, Φάουστ, Πέερ Γκύντ. Ἐχει τὴ δύναμη νὰ συλλαμβάνῃ ιδέες, νὰ γεννᾷ ιδέες, νὰ κάνῃ τὰ ἔργα του διδαχτικά, ἐπομένως ἀθάνατα.

Ἡ τεχνικὴ τοῦ θεάτρου εἶναι κάτι πολὺ σχετικόν. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἀπλὸ ἱπποδρόμιον καὶ φθάνει ὡς τὸ ἐλληνικὸ βῆμα, ἀπ' ὅπου ἀκούς ν' ἀπαγγέλλωνται στίχοι καὶ νὰ κηρύκωνται ιδέες. Ἀρχίζει ἀπὸ τὶς ἀρχέγονες παραστάσεις τῆς Κεῦλάνης, ἀπὸ τὶς ρητορικὲς ἐπιδείξεις τοῦ Χάου Πάρκ καὶ φτάνει ὡς τὶς ἱερό-

τελεστίες τῶν μεγάλων ἔργων τέχνης, ποὺ εἶναι μεγάλα, γιὰτὶ ἀπλούστατα εἶναι γεμάτα ἀπὸ μεγάλες ιδέες.

Τὸ θέατρο ἔχει μακρόχρονη ἱστορία. Ἐχει παράδοση, ἡλικία. Ξεκίνησε ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιον, ἀνέβηκε στὸ βῆμα, μπῆκε στὶς ἐκκλησίες, στὰ παλάτια...

Ὅσο γιὰ μένα, εἶμαι ὁ πιὸ ἀσυγχρόνιστος συγγραφέας, ἂν ἐξαιρέσης τὴν Κίνα καὶ τὴν Ἰαπωνία. Ξέρω ὅμως τὴ δουλειά μου καὶ ἀπ' τὴν ἱστορικὴ πλευρά της κι' ἀπὸ τὴν πρακτικὴ. Θέατρο χωρὶς ιδέες δὲν εἶναι βέβαια θέατρο. Εἶναι σκότωμα τῆς ὥρας, εἶναι ὅ,τι ἄλλο θέλετε, θέατρο πάντως δὲν εἶναι. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀκόμα πῶς ἐγὼ δὲν παρασύρθηκα ποτὲ ἀπὸ τὴ μόδα. Γύρισα πίσω, στὴ μακρινὴ ἐποχὴ τοῦ Ἀριστοτέλη, ἀνέβηκα στὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ βῆμα, μπῆκα στοὺς ἱεροὺς χώρους τῶν Μυστηρίων. Πιστεύω πῶς τὸ θέατρο εἶναι διδασκαλία ἰδεῶν, ὁποιοῦνδήποτε ἔστω ἰδεῶν, πάντως ὅμως ἰδεῶν.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ μου καὶ τῶν ἀντιθέτων μου εἶναι πῶς ἐγὼ αἰτιολογῶ κάθε γραμμὴ ποὺ γράφω. Δὲν τὴ δίνω στὴ δημοσιότητα, χωρὶς τὴν αἰτιολογία της. Ἄλλοι γράφουν ὅ,τι τοὺς ἔρθη στὸ μυαλὸ καὶ φυσικὰ δὲν τοὺς καίγεται καρφὶ γιὰ νὰ αἰτιολογήσουν ὅ,τι γράφουν. Μὲ τὴν τακτικὴ αὕτῃ πέφτουν σὲ ἀντιφάσεις, σ' ἀδιέξοδα, σὲ ψευδαισθήσεις, ἀκόμα καὶ σὲ σκόπιμες παραπλανητικὲς λοξοδρομίες. Ὅμως μιὰ ποὺ αὐτὰ ὅλα δὲν χρειάζονται καθόλου κόπον οὔτε σκέψη γιὰ νὰ τὰ καταλάβῃ κανεὶς, ἔρχονται στὸ φῶς καὶ σημειώνουν μάλιστα α' ἐπιτυχίες.

Στὸ βάθος τῶν ἔργων μου ὑπάρχουν ιδέες. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ζῇ κανεὶς χωρὶς ιδέες. Κάποτε στάθηκα στὴν ὁχθὴ τοῦ Τάμεση, ἔβγαλα λόγο στὸ ἀκροατήριον ποὺ σχηματίστηκε γύρω μου, ἀπλώσα ἔπειτα τὸ καπέλλο μου καὶ μάζεψα 16 σελλίνια γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ ιδέα. Καὶ ἡ πράξη μου αὕτῃ ὑπῆρξε θέατρο, θέατρο μάλιστα ἰδεῶν.

Αὐτὰ εἶχα νὰ πῶ γιὰ τὸ θέατρο καὶ γιὰ τὶς ιδέες. Ποιότητα ἐνὸς ἔργου εἶναι ἡ ποιότητα τῶν ἰδεῶν του. Ἄν δὲν ὑπάρχουν ιδέες, δὲν ὑπάρχει θέατρο.

ΕΝΑ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΙΔΟΣ

Η ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΝΑ από τὰ ἐλαφρὰ θεάματα πού στὸν τόπο μας, στὴν Ἑλλάδα, ἔχει ἐξελιχθῇ ἀρκετά, εἶναι ἡ Ἐπιθεώρηση, δηλαδή ἓνα σύνολο ἀπὸ διάφορες σκηνές τῆς ζωῆς πού δὲν ἔχουν σχέση ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη, ἀλλὰ ὅλες δένονται καὶ ἀποτελοῦν ἓνα θέαμα μὲ χοροὺς καὶ τραγούδια.

Εἶχα πάντα τὴ γνώμη ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὰ ἠθογραφικὰ ποντιακὰ ἔργα πού ἀναφέρονται στὴ ζωὴ τοῦ Πόντου, ἡ Ἐπιθεώρηση θὰ ἦταν τὸ δεύτερο εἶδος, σὸ ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιδοθοῦν οἱ θεατρικοὶ μας συγγραφεῖς, γιὰ νὰ παρουσιάσουν σύντομες ἀλλὰ ἀδρὲς εἰκόνες ζωῆς.

Τὰ τραγούδια κ' οἱ χοροὶ μας εἶναι ὅ,τι πρέπει γιὰ μιὰ τέτοια δουλειά, ἔχουν ὅλα τὰ στοιχεῖα πού μπορεῖ νὰ στηρίξουν μιὰν Ἐπιθεώρηση: ποικίλους καὶ ζωηροὺς σκοποὺς, ὠραίους ἀργοὺς ἢ πεταχτοὺς ρυθμούς, ὑποθέσεις καὶ θέματα πού μποροῦν νὰ ζωντανέψουν στὴ σκηνή. Ἀκόμα, τὰ ἀνέκδοτά μας, τὰ παραμύθια μας, οἱ παροιμίες μας εἶναι ἀνεξάντλητη πηγὴ ἐμπνεύσεων, γιὰ τὴ συγγραφὴ εἰκόνων μικρῶν τῆς ζωῆς, πού ὁ θεατὴς εὐχάριστα θ' ἀκούσῃ, θὰ ψυχαγωγῆται μ' αὐτές, θὰ διδάσκεται.

Ἀρκετὲς φορὲς καὶ κατὰ καιροὺς παρουσιάστηκαν προσπάθειες ἀτομικῆς, σποραδικῆς, συγγραφῆς εἰκόνων, σατυρικῶν σκηνῶν καὶ τραγουδιῶν. Ἔχω ἀκούσει κάποτε ἓνα σατυρικό τραγούδι μὲ ὀλόκληρη ὑπόθεση: «Ὁ Γέρον καὶ ἡ Γραῖα», δὲν ξέρω ὅμως τὸ συγγραφέα του.

Ἐπίσης ἀπὸ τοὺς ραδιοσταθμοὺς ἀκούστηκαν κι' ἀκούγονται καμμιά φορὰ ἀνέκδοτα, μικρὰ σκέτς, καμμιά σκηνοῦλα. Μιὰ συγκροτημένη ὁμῶς Ἐπιθεώρηση δὲν ἔχει γραφὴ ἀκόμη. Στὰ 1948 ἦλθα σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν φίλο καὶ καλλιτέχνη Ν. Σπανίδη γιὰ τὸ ἀνέβασμα μιᾶς ποντιακῆς ἐπιθεωρήσεως γραμμένης ἀπὸ μένα, — ὁ τίτλος τῆς ἦταν «Ἀπ' ἀδὰ κι' ἀπ' ἀκεῖ», — πού ἀρκετὲς σκηνές τῆς εἶχα ἤδη ἔτοιμες. Μὰ ὁ Σπανίδης φαίνεται πὼς δὲν εἶχε ἀντιληφθῇ καλὰ τὴ σημασία αὐτοῦ τοῦ θεατρικοῦ εἶδους, ὅπου καὶ θὰ διέπρεπε

ἐπίσης, καὶ δὲν ἔδωσε συνέχεια στὴν ὑπόθεση.

Στὰ 1950 ἡ ραδιοφωνικὴ ομάδα τοῦ Χρ. Μπαϊρακτάρη παρουσίασε δυὸ σκέτς τῆς Ἐπιθεωρήσεως αὐτῆς ἀπὸ τὸ ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Ἀθηνῶν καὶ κάθε μὴνα ἐξακολουθεῖ νὰ παρουσιάσῃ τὴ συνέχεια. Φυσικὰ ἡ ραδιοφωνικὴ μετάδοση μειώνει πολὺ τὸ θεαματικὸ μέρος τῶν σκηνῶν αὐτῶν ἐξ αἰτίας τῆς συντομίας καὶ τῆς ἀπουσίας «θεατρικῆς ἀτμοσφαίρας».

Ἀπὸ πέρυσι ἐπίσης ἀσχολεῖται μὲ τὴ συγγραφὴ ποντιακῶν σκηνῶν — κυρίως κωμικῶν μονολόγων — καὶ ὁ Χρῆστος Δημάρχου, πού κι' αὐτὸς ἐφιλοτέχνησε ἓνα σχέδιο ἐπιθεωρήσεως κατὰ σύμπτωση μὲ τὸν ἴδιο τίτλο «Ἀπ' ἀδὰ κι' ἀπ' ἀκεῖ». Εἶναι ἡ ἀνεξάντλητη σειρὰ τῆς «Παλάσας τῆς Μολυβοῦς», ὅπου αὐτὴ ἐκτοξεύει κάθε τόσο τοὺς μύθρους τῆς ἐναντίον τῶν «κακῶς κειμένων» εἴτε σὸ συνοικισμό τῆς βρίσκονται εἴτε «σὰ Ἐπουργεῖα».

Καὶ ὁ Σίμος Λιανίδης, ὁ ἀνεπίδειχτος καὶ ἐκλεκτὸς Πόντιος θεατρικὸς συγγραφεὺς καὶ φιλόλογος, ἐνοίωσε τὴν ἀξία τοῦ θεατρικοῦ αὐτοῦ εἶδους στὴν προκείμενη περίπτωσι. Σ' ἓνα γράμμα του ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικὴ ἔγραφε: «Καταπιάστηκα κ' ἐτοιμάζω μιὰ ποντιακὴ Ἐπιθεώρηση. Μὴ σὰς ξαφνιάζει τὸ πράγμα. Συνηθίσουμε νὰ νομίζουμε τὴν Ἐπιθεώρηση σὰ φτηνὴ τέχνη. Τὸ ὄνομα δὲν καθορίζει τὸ περιεχόμενο. Ἀλλὰ τὸ ἴδιο τὸ περιεχόμενο δίνει ἀξία σ' ὄνομα ἢ τὸ ἐξευτελίζει. Ὅταν δώσης καλὸ περιεχόμενο στὴν Ἐπιθεώρηση παύει νὰ ἀποτελῇ φτηνὸ εἶδος... Ἡ δική μου Ἐπιθεώρηση χωρίζεται σὲ δυὸ μέρη. Τὸ πρῶτο μέρος «Στὸν Πόντο» ἔχει πέντε σκηνές πού ζωγραφίζουν τὴ ζωὴ μας στὸν Πόντο. Τὸ δεύτερο μέρος «Στὴν Ἑλλάδα», ἔχει ἄλλες τέσσερες σκηνές πού ἀπεικονίζουν κατὰ ἓνα τρόπο τὴ ζωὴ μας στὴν Ἑλλάδα... Μουσικὴ βέβαια τὰ λαχταριστὰ ποντιακὰ τραγούδια μας, μὲ τὴ λύρα. Ἡ Ἐπιθεώρηση θὰ ἔχῃ τίτλο: «Ἐ μαῦρα χρόνια καὶ καιροὺς!». Θέλω νὰ πιστέψετε πὼς θὰ τὰ βγάλω πέρα. Ἡ μόνη δυσκολία πού

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Κόρασον έβοτάνιζεν

Κόρασον έβοτάνιζεν άφκά σ' έν' αύλοτόπιν
κ' έκόπαν τ' έμπροκότσακα-τς κ' έφάνθαν τ' έμπροκάρδια-τς.
Έρθεν ό Γιάννες νά διαβαίν', λιγοθυμά καί ρούζει.
Έρθεν κ' ή μάνα-τ' έρωτά: — Γιάννε μου, ντό πονεΐ σε;
— Μάνα-μ', πονεΐ τό κιφαλί-μ' ταραΐζει τό καρδόπο-μ'
τρομάζνε καί τά γόνατα-μ', φοβούμαι έφαρμακώθα,
— Υιέ-μ' άς έν, τριφάρμακον καί μη κόρης άϊγάπη.
— Μάνα, σκίσον τήν κάρδια-μου καί τέρ' άπες ντό έχει.
Κι' όφίδ' άν έν, σκοτώντς-άτο κι άϊγάπ' άν έν', άς λάμπη,
κι άν έν' τής κόρ'ς ή καμονή, άς καΐη-με κι άς μανίζ-με.

(Δημοτικό)

Δίστιχα τής άγάπης

Άρνί-μ' σόν τόπον ντό πατεΐς τήν πόδα-σ' έγνωρίζω
γομούται παρχαρόνερν, κλίσκουμαι κά καί πίνω.

✱

Άσπρα φορεΐς, άσπρα αναλλάεις, άσπρον έν' ή καρδιά σ',
άσπρα τσιτσέκια κσύουνταν άσην πορπατησία-σ'.

✱

Έσκ' έρται ή τρυγόνα μου κ' έμόρφυναν τά στράτας
κι άρ' τ' έμπρ' τά στράτας χαΐρουνταν, τ' όπίσ' άναστενάζνε.

✱

Όλα τά άστρα τ' ούρανού σην στράτα-μ' άπλωμένα
καταπατώ-τα κ' έρχουμαι, τρυγόνα-μ', γιά τ' έσέναν.

✱

Τό σπαλερόπο-σ' κόκκινον κ' ή φωτά-σ' γερανέον
καί τό γλυκύν ή καλατσή-σ' Τούρκον έφτάει Ρωμαΐον.

★

Κόρη, σόν τόπον ντό πατεΐς, λιθάρ' νά έν, τσακούται
άψιμον νά έν' σδύεται, όφίδ' νά έν' σκοτούται.

θά παρουσιασθή θά είναι στο άνέδασμά
της γιατί θέλει πολλά σκηνικά...».

Μιά άπ' τΐς σκηνές του άγαπητου
φίλου καί συνεργάτη σάς τήν παρουσιά-
ζομε σ' αυτό μας τό τεύχος. Άλλά άλ-
λο τό διάβασμα κι' άλλο τό θέατρο που
ζωντανεύει καί δίνει όλο τό πνεύμα του
συγγραφέα καί τη θεαματικότητα καί
γραφικότητα τής εΐκόνας.

Με τήν εύκαιρία αυτή ύποβάλλω μιá
πρόταση. Δέν θά ήταν πολύ πιό άπο-
δοτικό τó έργο μας άν ένώνονταν καί
οί τρεις προσπάθειες σε μιá καί έβγαί-

νε μιá άρτια καθ' όλα Έπιθεώρηση, που
θά μπορούσε νά παιχθή πάντα καί παν-
του μιá καί οί σκηνές της δέν θά ήταν
έφήμερες γιά καθημερινές έπικαιρότητες
άλλά εΐκόνες τής ζωής;

Νομίζω πώς ή συγγραφική αυτή συν-
εργασία με τη σύμπραξη ενός χορογρά-
φου, τραγουδιστή καί λυράρη θά άπο-
δώση πολύ περισσότερα άπ' ό,τι οί ά-
τομικές προσπάθειες χωριστά.

Δέν θά χάναμε τίποτε άν δοκιμά-
ζαμε.

Γ. ΛΑΜΨΙΔΗΣ

ΕΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΣΗΝ ΠΑΝΑΪΑΝ ΤΗ ΣΟΥΜΕΛΑ

(Σκηνή από την 'Επιθεώρηση: «Έ μαύρα χρόνια και καιρούς!»)



Ἡ σκηνή παρίστανει στὸ βάθος τὴ Μονὴ Σουμελά. Λεξιὰ κι' ἀρισ ἐρά ἑλᾶτα καὶ βραχάκια. Ἀπ' τὴν ἐξώπορτα τοῦ μοναστηριοῦ, ποὺ φαίνεται ψηλά, ἔως κάτω σκάλα. Μόλις ἀνοίξη ἡ αὐλαία, ἀκούγονται ἀπ' τ' ἀριστερὰ πυροβολισμοί, λύρα καὶ τραγοῦδι. Ἐνας τραγουδᾷ:

Σὴ Σουμελά τὴν Παναγιάν ἐχάσα τὴν (κλειδίτσα-μ' Μάνα, ροῦζον κι ἀράεψον σ' ἐμὲν κε-ρὲν νυφίτσαν.

Τὸ πρῶτο δίστιχο στὰ παρασκήνια καὶ τὸ δεῦτερο στὴ σκηνή καθὼς μπαίνει μιὰ παρέα Σαντέτ' μετὸν λυριττῆ Ἀντρες μετ' ζίπκες, γυναῖκες μετ' τσόχες.

★

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Χάταλα, ἔμορφα ληγάρια ἔρθαμε κι ἄμον ντὸ φαίνεται, πρῶτοι πάλ' ἔρθαμε.

ΜΥΡΙΚΑ: Στοφόρε, ἄς στρώνωμε ὠσαυτὰ ἕναν κιλὶμ', θέκομε τὰ ἐτοιμασέας-ἐμουν καὶ ἀναπέουμες ὀλιγόπον.

ΚΩΣΤΗΣ: Π' ἔπλανε-σε, σὸ πανοῖρ' π' ἔρται κάθεται. Νέπουτση, ἐμοῖς κ' ἐγέρασσε. Λάλα, ἡ Παναῖα πάλ' χαρμένον ἀγαπᾷ-σε. Γα-νεύς;

ΜΑΡΗ (καθὼς στρώνει ἕνα κιλὶμι ἀριστερὰ στὸ βάθος): Ἐγὼ πάλ' λέω νὰ κάθουμε ὀλίγον κι' ἀναπέουμες. Ἀτὸν μὴ τερήτεν. Ἀτὸς καμμὶαν κι' χορτάζ' τὰ χορόντας καὶ τὰ τραγωδίας.

ΚΩΣΤΗΣ: Τούλωσον, λουτάρη, τούλωσον! (Φαίνεται στὴν πόρτα τοῦ μοναστηριοῦ ἕνας καλόγηρος, καθὼς κατεβαίνει τὴ σκάλα κ' ἔρχεται).

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Π' ἔχτσε-σε, ἀχὰ κι' ὁ καλόγερον, ἔσκ' ἔρται σὸ «καλῶς ὤρισες».

ΚΩΣΤΗΣ (πρὸς τὴν Μυρίκαν): Νέπουτση, Μυρίκα, ποῖσον χαζίρ' τὴν ρακὴν γιὰ τὸν καλόν.

ΚΑΛΟΕΡΟΣ: Καλῶς τοὶ Χριστιανοὺς. Καλῶς τοὶ Σαντέτς. Ὑῖαν κ' εὐλοῖαν. Νὰ βοηθᾷ ἡ χάρη-ἄτς.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ: Νὰ ἔχωμε τὴν εὐχή-σ' (φιλοῦν τὸ χερί του).

ΜΥΡΙΚΑ (προσφέροντας τὸ οὖζο): Ὅριστε, πάτερ.

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Πία, πάτερ.

ΚΑΛΟΕΡΟΣ: Εὐχαριστῶ, πουλί-μ', πίν' ἄτο. Ἡ λειτροῦτᾴ ἐτελέθεν. Ἀτώρα ἀμαρτία κ' ἔν. Εἰς ὑγείαν καὶ καλῶς ὤρισεν.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ: Νὰ ζῆς καὶ νὰ ἔχωμε-σε.

ΚΑΛΟΕΡΟΣ: Χαῖτέστεν σὰ μοτόχια. Τὰ φασουλά βράζνε, τὸ φουρνικένεν ἡ τσορβά ἐέντον καὶ τὸ λαζουδένεν τὸ ψωμὶν-ἐμουν ἔ-

σκουτούλτσεν σὸ φουρνί. Ὅσήμερον ἡ Παναῖα φιλοξενᾷ τοὶ προσκυνητὰς.

(Ἀκούονται ἀπ' τὰ δεξιὰ λύρα, τραγοῦδια, πυροβολισμοί).

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Π' ἔχτσε-σε, ἐσπέρχουν κ' οἱ Κρωμέτ'. (Φωνάζει): Ἐ γειτονάδες, καλῶς ὤρισεν.

(Ἀκούεται ἀπὸ κεῖ): Εὐχαριστοῦμε.

ΜΥΡΙΚΑ: Νέπρε παιδάντ, τερήστεν ὀσήμερον μ' ἐδγάλετεν χαλμαγάλια ἄμον ντ' ἵνεται γάθον χρόναν. Θὰ λέγ' ἄτα καὶ τοὶ Κρωμέτς. (Μπαίνουν ἀπ' τὰ δεξιὰ οἱ Κρωμέτ'. Ἀνδρες φοροῦν ζίπκες, οἱ γυναῖκες ζουπούνες).

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Ὑῖαν κ' εὐλοῖαν, γειτονάδες. Νὰ βοηθᾷ.

ΚΩΣΤΗΣ: Καλῶς ὤρισεν.

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Καλῶς ὤρισαν ὅλε-μουν (ἀστεεινόμενος). Νέπρε, Σαντέτ, κατ' θὰ λέγω-σας. Ἀπακίαν ἔρχουμες κι' ἄλλο μίαν λέω ἐγὼ ἐμέν'. Μὰ τὸν Θεόν, οἱ Σαντέτ' ἔρθαν κι' ἄλλο ἀλήγορα ἀπ' ἐμᾶς.

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Καὶ πῶς ἐγάναφες-ἄτον, νέπρε;

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Μὰ τὸν Θεόν, τ' ὄρμην ἐμύρι-ξεν τσορτανέαν. (Γελοῦν).

ΣΤΟΦΟΡΟΣ (ἀνταποδίδοντας τὸ πείραγμα): Π' ἔχτσεσε, κι' ἀρ' ἐγὼ πᾶ ὅταν ἐδοῦρ-τοῖξα ἀσὸ ρακάν' κι' ἄν εἶπα: π' ἔπλανε-σε, οἱ Κρωμέτ' ἔσκ' ἔρχουν. Ἀλλά μαλαί τ' ὄρμην' ἔσκουτούλτσεν... κουσκουρέαν (γελοῦν).

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Νέπαι, ἐμένες μετ' ἐσᾶς καὶ τὸν πάτερ πᾶ κ' εἶπαμε ἕναν καλημερίαν. (Στὸν καλόν): Νὰ ἔχωμε τὴν εὐχή-σ', πάτερ.

ΚΑΛΟΕΡΟΣ: Καλῶς ὤρισεν, πουλόπα-μ'. Νὰ βοηθᾷ. Ἐμέν' μὴ τερήτεν. Ἡ ἡμέρα ἐν' τοὶ νεωταδίων κ' ἔσιν εἶδνε οἱ νέοι. Ἐμέν' ἀπιδεβάτεν.

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Μυρίκα, κέρασον τὰ παιδία, ντὸ στέκς;

ΜΥΡΙΚΑ: Ἀτώρα, Στοφόρε.

ΚΩΣΤΗΣ: Ἐμᾶς πᾶ.

ΜΥΡΙΚΑ: Καλόν. Μὴ φοβᾶσαι, ἐσέν, κι' ἀνασπάλομε. Ἐθαρρεῖς ὁ κλεμμένος ὁ Μάρτς.

ΚΩΣΤΗΣ: Τούλωσον, λάλα, τὸ μωρόν ἂν πὶ κλαίει ἡ μάνα τσιτσίν κι' δί' ἄτο.

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Παιδίαν, εἰς ὑγείαν καὶ πάντα μετ' τὸ καλόν καὶ τὴν χρόν' καλύτερα.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ: Ἀμήν.

ΚΩΣΤΗΣ (γλυκοπίνοντας): Εἰς ὑγείαν. Ὁχ'!

(Μπαίνουν ἀπ' τ' ἀριστερὰ μιὰ παρέα Κιμισχαναλῆδες μετ' τὶς τοπικὲς ἐνδυμασίες τους).

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Π' ἐγιαράτενε-σε, οἱ Κιμισχαναλῆδες. Νέπρε, οἱ Ματσουκάτ' ντ' ἔενταν.

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Οἱ Σταυρέτ' πουθεν σ' ὀμμά-τια-σουν κ' ἐπαῖραν. Μουζενίτ', Πλατανίτ', φελιάν φουστούκ, κανάν κ' εἶδετεν;

ΚΙΜΙΣΧΑΝΑΛΗΣ: Πουθεν κ' εἶδαμ' ἄτς, ἄ-μαν θὰ ἔρχουν, πῶς κι' θὰ ἔρχουν;

ΚΩΣΤΗΣ: Νέπρε, Κιμισχαναλῆδες μῆλα ἂν κ' ἔγκετεν καπούλ' κ' ἐφτάμε-σας, ἄ;

(Τραγουδεῖ σιγανά):

Κιμισχανᾶς μὴλόπα εἰν', ἐμέν καὶ σέν κα- (νίνταν).

ΜΩΡΕΣΣΑ: Ναί, Πάντζιο, ἐμεῖς ποῦ κ' ἐκὼ θὰ κονεύουμε;

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Γιᾶτι; Ἀρ' ἀτουκά κόπ' στρώ-

ΠΑΛΑΣΑ Η ΜΟΥΛΟΥ

ΣΗΝ ΠΕΝΤΕΛΗΝ



ΤΗΝ Κερεκήν ἐπήγα σὴ Κατίγκως τῇ Τοπούς τῇ Γιωρίκα τὴν πεθεράν.

Μῶ τὴν πίστη-σ'! Τερῶ-άτς ἐσκώθαν σὸ ποδάρ' νὰ πάγνε σὴν Πεντέλην.

—'Εγὼ πὰ θὰ πάω, εἶπα-τς.

'Αμὰν ἐκλώστα σὸ σπίτ', μάνι - μάνι ἐχαζιολαέφτα καὶ ἀρτοῦκ παλτούρ' κιοιλου-

τούρ' ἐσέβame ἀπὲς σὸ αὐτοκίνητον τῇ Παναῇ κ' ἐχπάσταμε. Ἐρθεν μὲ τ' ἐμάς καὶ ἡ γραῖα ἡ Φωστήρα, τῇ Γιαλαντζίδῃ τῇ δικηγόρου ἡ μάνα.

Σὸν ῥόμον σίτια πᾶμε (καὶ ντ' ἔμορφα πὰ εἶν' τὰ ῥόμια θε ἄσα Μελίσσια κι ἀπάν, τεμὲκ σκουντουλίζ' ὁ κόσμον ἄσα πεύκα) ἡ Φωστήρα κατ' ἐκράτνεν σὰ χέρια-τς, κάπως ἐποίκεν καὶ ρούζ, καὶ κρεμίζι' ἀτα ἀπάν' σὸν ῥόμον.

'Αμὰν ἐστάθεν ὁ Παναῆς.

Ὄντας τερούμε, ἐκούγαν καὶ ἐταγουτέφταν τὰ ἀλυκὰ τὰ χαψία ἀπάν' σὸν ῥόμον.

'Ατώρα ντὸ νὰ φτᾶμε. Τὰ χαψία νὰ χάνταν κ' εἶναι, ἀμαρτίαν, ἐν', ἄμαν τ' αὐτοκίνητα πὰ κι στέκνε τ' εὐλογημένα. Βουζοῦρ βουζοῦρ τ' ἐν', τ' ἄλλο πίσ' πάγνε κ' ἔρχουνταν.

'Αλλομίαν ἐλάγκεψα ἀφκά καὶ ἕναν τὴν ὦραν ἐτοπλάεψα καὶ ἐσέγκα-τα σ' ἕναν ἐφημερίδαν καὶ ξὰν ἐνήθα ἐπάν'.

'Αρτοῦκ ἐφάνθην τ' εὐλογημένον ἡ Πεντέλη. Σὸ γεφύρ' ἀπάν', μπιρντὲν

σον ἄς κάθουμε. Ἐχάθεν ὁ κόσμον μὴ; ΜΩΡΕΙΣΙΑ: Γιόκ. Ἄμα θὰ ἔρχουν κ' οἱ Τραπεζουντέοι καὶ τὸ σωστόν πρέπ' ν' ἀφήνομ' αὐτὸν (στρώνει στρώμα δεξιὰ στὴ γωνιά ὅπου ἀφήνουν οἱ Κρωμέτ' τὰ πράγματά τους).

ΠΑΝΤΖΙΟΝ: Καλὰ λές, ἀχάτιχάν, ἐσκέρχουν (κοιτάζουν ἐκεῖ ὅλοι). (Μπαίνουν ἀπὸ τὰ δεξιὰ δυὸ γυναῖκες μὲ μπλούζες μεταξωτὲς τῆς ἐποχῆς, κοντὰ μανίκια, μὲ μπλε μπογία πλισσέ μὲ παντατίφ στοὺς λαίμους, βραχιόλια. Ἡ μιά καπέλλο τῆς τότε ἐποχῆς κι' ἡ ἄλλη πλατύγυρο ψάθινο καπέλλο. Κάλτσες ἄσπρες μακρυές, ἄσπρα παπούτσια. Δυὸ ἄνδρες μὲ κουστούμια τῆς ἐποχῆς, σκληρὰ κολλάρια, ὠρολόγια μὲ κα-

(.Η συνέχεια στὴ σελίδα 53)

μπιρὴ ἐστάθεν ὁ Παναῆς καὶ τερῶ ἵναν χωροφύλακον, κατ' ἰλέει-άτον.

— Ντὸ ἰλέει ἀτός, εἶπα-τον.

— Ἄδειας θέλ', ἰλέει ὁ Παναῆς.

— Ναίπρε, ντὸ εἶν' ἀτὰ ντὸ λές. Ναίπρε, ἡ ἄδειαν πὰ ποῖον ἐν', ἰλέγ-άτον. Ἄβουτο τὴν Πεντέλην ντὸ ἐλέπς ἐμεῖς ἔχτισαμ'-άτο, ἐγέντον εἰκοσπέντε χρόνια καὶ ἐσὺ πὰ κατ' ἄδειαν λές ἀτουκὲς. Μῶ-σε καὶ τὸ θᾶμα-σ'! Ἐμὲν τέρεν, κύριε, ἀβουτο τ' ἀδακὲς ἐμεῖς ἐσιουν-λιουκλέεψαμ' ἀτο καὶ ἡ ἄδειαν ντὸ ψαλαφᾶς πὰ ποῖον ἐν'.

Νέϊσε, κατ' εἶπεν-άτον ὁ Παναῆς, ἐκρεμάεν σ' αὐτοκίνητον κ' ἔρθεν καὶ ὁ χωροφύλακον μετ' ἐμάς.

'Αρτοῦκ ἐσίμωσαμε σὸν Ἀγησίλαον κεκά, ὄντας τερῶ μῶ τὴν θέκαλα-σ', ἐδόσεν ἡ Πεντέλη, τὰ τέσσερα μερέας ἐπήραν φωτίαν. Οἱ τ' ἐμετέρ' κὶ λές, ἐπάτεσαν-ᾶ καὶ σὸν χορόν. Ἡ Ἐλέγκω τῇ Τσιολάκ, ἡ Ἐρήνε τῇ Πουλουλίδῃ ἄσα Λιπάσματα, ὁ Καλπακτοῆς ὁ Νικόλας μὲ τὴν Παρέσαν, ἡ γραῖα ἡ Ποτσιτσίνα, καὶ τέε, ντὸ νὰ λέγω-σας, ὅλ' ἐκεῖ ἔσαν καὶ ἄσ' ὅλον ἀπάν' πὰ - ἡ Παρθένα. Ἀνάθεμά-τεν σ' ὅλια πὰ πῶς εὐρίεται.

Δύο τριὸι κεμεντζετζήδες, τουλούμ, ζουρνάν, νταούλια. Μῶ τὸ νόμο-σ'. Ἐχαρχαταρίασα ἀπὸπὲς σ' αὐτοκίνητον Ἄμὰν ἄμον ντ' ἐστάθεν ἐλάγκεψα ἀφκά καὶ τὰ ἴσα σὸν χορόν.

Ἡ Φωστήρα πὰ ἐπέμνεν ἀπὲς μὲ τὰ χαψία σὰ χέρια-τς. Ὁ χωροφύλακον πὰ τερεῖ ἀπὸ φκά κὲς καὶ γριντσών'.

— Ἐλα, εἶπα-τον, χόρεψον.

— Κι ἄ δὲν ἡξέρω, εἶπε-με.

— Ναίπρε, λέγ' ἄτον, ντὸ νὰ ἡξέρης. χά, ἄμον τ' ἄλλτς λαῖστ καὶ σύ. Ἡῦρες χαρόν χόρεψον.

Ἐἵναν κάρτον κ' ἐπέρασεν, ὁ χωροφύλακον ἄ σ' ὅλτς καλλίον πῶς ἐχόρευεν!

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ



Η ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

‘Ο θεατρικός ὄμιλος τῆς «Εὐξείνου Λέσχης»
τῆς Θεσσαλονίκης στὴν Ἀθήνα.

Παρασκευὴ πρωΐ, 16 Ἰουνίου 1950.
Μιά μικρὴ συντροφιά, ποὺ ἐκπροσωποῦ-
σε τὸν Ποντιακὸ Θεατρικὸ Ὅμιλο Ἀ-
θηνῶν, περίμενε στὸ λι-
μάνι τοῦ Πειραιῶς. Περίμε-
νε μιὰν ἄλλη συντροφιά,
τὸν Θεατρικὸ Ὅμιλο τῆς
Θεσσαλονίκης, τὸν Ὅμιλο
ποὺ ἐνσαρκώνει τὴν ἰδέα
τοῦ Ποντιακοῦ θεάτρου στὴ
Θεσσαλονίκη.

Στὸ ἄλλοτε πολύβουο
λιμάνι εἶναι ἀπλωμένη ἡ
πρωϊνὴ ἡσυχία. Τὰ βαθυ-
γάλανα νερὰ καθρεφτίζουν
τὸν ἄδειον οὐρανό.

Ἕνας ψηλός, μελαψὸς
ναύτης, μὲ θατιὰ μαῦρα
μάτια, κοιτάει ἀδιάφορα
αὐτοὺς ποὺ περιμένουν.

— Στὶς 8 καὶ τέταρτο, λέει μὲ τὴν
κομμένη φωνή του...

Δὲν ἔχει καρδιοχτύπια αὐτός, ὅπως
ἡ μικρὴ συντροφιά ποὺ περιμένει.

Ἡ ὥρα ἐννιά καὶ τέταρτο. Μὰ ἡ
«Ἀγγέλικα» τὸ πλοῖο τῆς γραμμῆς, δὲν
λέει νὰ φανῇ!

Τὸ ὠραῖο μπουκέ-
το τῆς κ. Σπανίδου,
ἀπὸ ροζ γαρύφαλα, ἀ-
νυπομονεῖ. Μιά παρά-
ξενη μελαγχολία ἀρ-
χίζει νὰ σκορπάῃ ὁ
πρωῖνός ἥλιος πάνω
στὰ σγουρὰ πέταλά
του.

— Γιατὶ ἀργεῖ, για-
τὶ ἀργεῖ, λέει νευρι-
κὰ ὁ μελαχροινὸς μὲ
σταχτιά μαλλιά καὶ
ἡφαιστειακὴ ἰδιοσυγ-
κрасία ἀρχηγὸς τῆς
συντροφιάς.

Καὶ ξαναζυγώνει
τὸ ναῦτη, ποὺ στέκει
ἀκίνητος καὶ ἀπαθὴς
σὰν τὰ ἤσυχα νερὰ
τοῦ λιμανιοῦ.

Δὲν προφταίνει νὰ

τοῦ μιλήσῃ καὶ νὰ ὁ βαρὺς ὄγκος τῆς
«Ἀγγέλικας» προβάλλει στὸ βάθος.

Ἡ ὥρα εἶναι 10 καὶ 15'. Χαίρεσαι
τὴν ἀκρίβεια τῶν ἐλληγι-
κῶν δρομολογίων.

Ὁ μελαχροινὸς σταχτο-
μάλλης τῆς συντροφιάς θέ-
λει νὰ μπῇ στὸν περιφρα-
γμένο χώρο τοῦ ἀγκυροβο-
λίου. Μὰ ὁ ψηλὸς ναύτης
μὲ τὰ μαῦρα μάτια δὲν
παίρνει ἀπὸ λόγια.

Γιὰ καλὴ μας τύχη πά-
νω στὴν ὥρα ὁ Στάθης ὁ
Κωφίδης, ὁ ἀπὸ μηχανῆς
θεὸς τοῦ Ποντιακοῦ Θεά-
τρου, καὶ ἡ συντροφιά σὰν
περήφανη ἀρμάδα ἀπὸ βε-
νετσιάνικες γόνδολες μπαί-
νει στὸ... μεγάλο κανάλι.

Τὰ μάτια εἶναι καρφωμένα πάνω
στὸν μαῦρο ὄγκο τῆς «Ἀγγέλικας» ποὺ
προχωρεῖ ἀργὰ ἀργὰ καὶ σὰν διστα-
χτικά, καθὼς ἡ πανύψηλη μὰ συμπαθη-
τικὴ τῆς πλώρη φιλεῖ διακριτικὰ τὰ σκο-
τεινὰ νερὰ τοῦ ἡσυχου λιμανιοῦ.

Τέλος, νὰ ἡ πολυ-
πόθητη ὥρα.

Ἡ Θεσσαλονίκη μὲ
τὸ πλούσιο ποντιακὸ
θεατρικὸ μπουκέτο
τῆς πατεῖ τὰ χῶματα
τῆς Ἀττικῆς. Τὰ παι-
διὰ καὶ τὰ κορίτσια
τῆς, σηματοφόροι αὐ-
τῆς τῆς ὁμορφῆς ἰδέας
ποὺ ἀκούει στ' ὄνομα
«Ποντιακὸ Θεάτρο»,
βρίσκεται στὸν τόπο
ὅπου γεννήθηκαν οἱ
πιὸ δυνατὲς κι' πιὸ
ἄξιες ἰδέες.

Κοιτᾶνε γύρω τους
μὲ συγκίνηση, μὲ μιὰ
ὁμαδικὴ συγκίνηση,
ποὺ τὴν γεννοῦν τὰ
συναισθήματα σ' ὁ-
σους ἔχουν τὴν τύχη
νὰ λειτουργοῦν τὴν
τέχνη.



Ὁ κ. Γ. Τσουλφᾶς



Ὁ κ. Γῶγος Πετρίδης



Ἀπὸ τὰ στελέχη τοῦ Θεατρικοῦ Ὁμίλου Θεσσαλονίκης: Π. Παναγιωτίδου, Σ. Σιταρίδου, Φ. Καλαϊτζίδου.

Ὅπου σμίγει ἡ Ἀθήνα μὲ τὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ ἥλιος εἶναι τώρα ψηλά. Ἀσπρίζουν ὅλα γύρω, στεφανωμένα ἀπὸ τὴ σταχτιά ἀκίνησίᾳ τῆς Πειραιϊκῆς χερσονήσου, ἀπὸ τὴ φευγαλέα σιλουέττα τῆς Αἰγίνας, ἀπὸ τὴν τριανταφυλλένια χάρη τοῦ Ὑμηττοῦ.

Κοντεύει μεσημέρι καὶ τὸ λιοπύρι εἶναι δυνατό. Οἱ δυὸ συντροφίες σμίγουν μέσ' στὴ φλογερὴ ἀγκαλιά του.

Δὲν ἀκούς οὔτε ἐπίσημους λόγους, οὔτε ἐθιμοτυπικὰς νότες. Ἕνα θερμὸ χειροσφίξιμο, λίγα λουλούδια, ἕνας γκαρδιακὸς λόγος, μιὰ ἀνάμνησι ποὺ περνᾷ σὰν ρόδινη ὑποψία πάνω στὰ γελαστὰ μάτια παλιῶν φίλων καὶ συνεργατῶν, ἡ ρωμαλέα ποντιακὴ ραψωδία τῶν παιδιῶν, ἡ τρισχαριτωμένη «συμφωνία» τῶν κοριτσιῶν, αὕτὴ εἶναι ἡ εἰκόνα ποὺ ἀντικρύξεις.

Χαίρεσαι τὴ γλυκεῖα γαλήνη τοῦ Τσουλφᾶ, τὴν ἀρρενωπὴ λεβεντιά τοῦ Τσαβταρίδη, τὴ λεπτοκαμωμένη σιλουέττα τοῦ Κωτίδη, τὴ σοβαρὴ μὰ σπιθὰτὴ ματιά τοῦ Βουτοῦρᾶ καὶ τοῦ Ἐλευθεριάδη, τὴ λεπτὴ μὰ νευρώδη σιλουέττα τοῦ Κυριακίδη, τὴν ἀπέραντη ἀνοιχτοκαρδιά τοῦ Κοκοζίδη. Κυρίαρχα στοιχεῖα τῆς εἰκόνας τὰ κορίτσια τοῦ Ὁμίλου: Ἡ Καλαϊτζίδου, σοβαρὴ καὶ συμπαθητικὴ μαζί νότα, ἡ Παναγιωτίδου, ἕνας ἀνεξιχνίαστος ζωντανὸς ὠκεανός, ἡ Σιταρίδου, ἕνα κοφτερὸ φλωρεντινὸ ἐγγχειρίδι, ἡ Φολτοπούλου, ἕνα τριανταφυλλένιο χαμόγελο, καὶ τ' ἄλλα παιδιά καὶ κορίτσια τοῦ Ὁμίλου μὲ τὴ σιωπηλὴ χάρη τους. Ὁ Γῶγος ξεχωρίζει μὲ τὴν ἀμίλητὴ λεβεντιά του, ποὺ

βρίσκεται σὲ τόση ἀντίθεση μὲ τὴν πολυκελασθήστρα κι' ἀηδονόλαλη λύρα του.

Ὑστερα ἀπὸ λίγο οἱ δυὸ συντροφίες ἀνεβαίνουν στὴν Ἀθήνα.

Καλὴ ἀντάμωση πάνω στὴ σκηνὴ τοῦ «Ρέξ»!

Ἡ πρώτη μέρα τῆς «Ἑβδομάδας τοῦ Θεάτρου»

Τὴν Κυριακὴ 18 Ἰουνίου 10.30' π.μ. Ποντιακὴ συγκέντρωσι στὸ «Ρέξ». Δίδονται οἱ «Πατρίδες» τοῦ Φίλωνος. Κτενίδη, δρᾶμα ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν τελευταία δραματικὴ περιπέτεια τῆς Ἑλλάδος.

Στὴν πλατεία ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ποντίους φίλους τοῦ θεάτρου διακρίνονται καὶ ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ νεοελληνικοῦ πνευματικοῦ, καλλιτεχνικοῦ καὶ δημοσιογραφικοῦ κόσμου.

★

Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ παράστασις ὁ κ. Ν. Καπνᾶς χαιρετίζει μὲ προσφώνησή του τὸν Θεατρικὸ Ὁμιλὸ τῆς Εὐξείνου Λέσχης ἀπὸ μέρους τοῦ Ποντιακοῦ Ὁμίλου Ἀθηνῶν. Χαιρετίζει τὴν ἄφιξή του σὰν ἕνα σύμβολο τῆς πλατιάς ἐλληνικῆς ἐνότητος, σὰν αὐστηρὴ καὶ ζωντανὴ συνέπεια πρὸς τὴ μακρόχρονη ποντιακὴ παράδοσι. «Τὰ παιδιά αὐτὰ — εἶπε — κρατοῦν στοὺς ὤμους των μὲ ἀξιοσύνη ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ σοβαρὰ αἰτήματα τῶν παραδόσεών μας. Μᾶς δίνουν τὴ θέσιν μας μέσα στὴ μεγάλη ἐλληνικὴ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ οἰκογένεια.

»Ἐπαληθεύουν μὲ τὸν πιὸ ὠραῖο, τὸν πιὸ ζωντανό, τὸν πιὸ φωτεινὸ τρόπο τὸ παμποντιακὸ πνεῦμα τοῦ διστίχου, τὸ τόσο χαρακτηριστικὸ τῆς ποντιακῆς ψυχῆς:

Νὰ σὰν ἐσᾶς, ψηλὰ ραχιά, πάντα χλω-
(ροφοράτεν
διαβαίνει χρόνια καὶ καιροὺς καμὶαν κι
(γεράτεν.

Ἐτόνισε ἐπίσης τὴ σημασία τοῦ Πον-
τιακοῦ θεάτρου καὶ τῶν ὁμίλων ποὺ τὸ
καλλιεργοῦν, καὶ εἰδικὰ τοῦ Ὀμίλου
Θεσσαλονίκης στὴ Βόρειο Ἑλλάδα.

«Τὸ Ποντιακὸ θέατρο δὲν εἶναι—συ-
νέχισε—φωτογραφικὴ ἀπεικόνιση ἢ ἀν-
τιγραφὴ τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς οὔτε μίμη-
ση ἄλλων προτύπων. Εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ
ζωὴ ὅπως τὴ βλέπει τὸ ἐσωτερικὸ μάτι
τοῦ τεχνίτη, σὰν καλλιεργημένη, σὰν ἐ-
ξελιγμένη ἀλήθεια, κι' ὅπως κυλοῦσε
στὰ χωριά, στὶς πολιτεῖες, στὰ βουνὰ
καὶ στὰ παρχάρια. Ἐκεῖ βρίσκεται κ'
ἡ μεγάλη λαογραφικὴ τοῦ ἀξία. Εἶναι
ἓνα γνήσιο ἐλληνικὸ λαϊκὸ θέατρο μὲ
δική του ἐνότητα, ἄρμονα καὶ ἰσορρο-
πία, ποὺ μέσα στὰ ἀπλὰ ἡθογραφικὰ ἢ
κοινωνικά του πλαίσια κλείνει μιὰν ἐν-
διάθετη καθολικότητα καὶ μιὰ λεπτὴ
ποίησι ποὺ δονεῖ τὶς ψυχές, ποὺ ζων-
τανεῦει τὸ συνδετικὸ κρίκο μεταξὺ πλα-
τείας καὶ σκηνῆς, μᾶς κάνει νὰ τὸ ζοῦ-
με καὶ νὰ τὸ χαιρόμαστε ἀληθινά, μὲ
μιὰν παλλόμενη δυναμικότητα. Θεατὲς
κι' ἐκτελεστὲς δενόμαστε μὲ τὸ μοῖρα-
σμα τῆς χαρᾶς ποὺ δίνεται καὶ παίρνε-
ται στὴν ἴδια ἀναλογία. Ἔτσι τὸ πον-
τιακὸ θέατρο ὁλοκληρώνει τὸν πραγμα-
τικὸ σκοπὸ του».

Ἐπειτα ὑπεγράμμισε τὴ συμβολὴ
τοῦ Φίλωνος Κτενίδη στὴ στερέωση καὶ
στὴν ἐξέλιξη τοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου.

«Τὰ τρία ἔργα τοῦ ἀξίου τεχνίτη
τοῦ θεάτρου — εἶπε — καὶ προέδρου

τῆς Ἑταιρείας Θεατρικῶν Συγγρα-
φέων Βορείου Ἑλλάδος κ. Φίλωνος Κτε-
νίδη, τοῦ συγγραφέως τοῦ ἀλησμόνη-
του ἐκείνου «Ξενιτέας», ποὺ τόσο ἀρι-
στοτεχνικὰ ἐζωντάνεψαν τοὺς δυὸ κύ-
ριους ρόλους τοῦ ὁ ἄξιος Σπανίδης
καὶ ὁ λεβέντης Χαΐτας καὶ ὅλα τ' ἄλ-
λα παιδιὰ τοῦ ἐδῶ Ὀμίλου, εἶναι ἀπὸ
τὰ πιὸ νέα καὶ ἐξίσου ἀντιπροσωπευ-
τικὰ τοῦ θεάτρου μας καὶ ἀγκαλιάζουν
παλιές καὶ σύγχρονες μορφές μὲ τὴ
γνωστὴ τέχνη τοῦ συγγραφέως».

Ὅσο γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Ὀμίλου, γι'
αὐτὰ ἐπρόσθεσε μὲ συγκίνηση τὰ ἑξῆς:

«Τὰ παιδιὰ ποὺ σὲ λίγο θὰ δοῦμε
κι' αὐτὰ ποὺ εἶδαμε καὶ βλέπομε πάν-
τα πάνω στὴ σκηνή, εἶναι παιδιὰ τοῦ
Ποντιακοῦ λαοῦ, ποτισμένα μὲ τὴν ἀ-
γάπη τοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου, ποὺ τὸ
ὑπηρετοῦνε μὲ λαχτάρα χωρὶς καμμιὰν
ἄλλην ἀμοιβὴ ἀπὸ τὰ χειροκροτήματά
σας. Ἡ χαρὰ ποὺ μᾶς χαρίζουν ἀξίζει
τὴν εὐγνωμοσύνη μας καὶ μᾶς ὑπαγο-
ρεύει τὶς ὑποχρεώσεις μας».

Τὸ κοινὸ ἐχειροκρότησε μὲ καρδιά τὴ
διαπίστωση αὐτή, ποὺ τοποθετεῖ τόσο
ψηλὰ τὸ ἔργο τῶν Ὀμίλων.

★

Κατόπιν ἐχαίρετισε τὸν φιλοξενούμε-
νο Ὀμιλο καὶ τὴν Εὐξείνου Λέσχην, ἀν-
τιπροσωπευόμενη ἀπὸ τὸν Γεν. Γραμμα-
τέα τῆς κ. Κ. Παρασκευόπουλον, ὁ κ.
Ε. Τομπούλης ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου
Ποντίων «Ἀργοναῦται - Κομνηνοί».

«Οἱ Ἀργοναῦται - Κομνηνοί» — εἶ-
πε — ὑποδέχονται σήμερα μὲ ἰδιαίτε-
ραν χαρὰν καὶ συγκίνησιν τὸ βλαστάρι



Ἀπο τὰ στελεχῆ τοῦ Θεατρικοῦ Ὀμίλου τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» τῆς Θεσσαλονίκης:
Ἦρ. Κοκοζίδης Ε. Βουτυράς Ἀν. Τσουλφάς



Ἀπὸ τὰ στελέχη τοῦ Θεατρικοῦ Ὁμίλου τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» τῆς Θεσσαλονίκης:
 Ι. Τσατταρίδης Β. Φολτοπούλου Σ. Κυριακίδης

τοῦ Βορρά, τὸν Θεατρικὸν Ὁμιλον Εὐξείνου Λέσχης Ποντίων Θεσσαλονίκης, καὶ μὲ τὸ «ὡς εὖ παρέστητε» πρὸς τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν Ὁμιλον, ἀπευθύνουν καὶ τὸν χαιρετισμὸν των πρὸς τοὺς Ἀδελφοὺς τῆς Εὐξείνου Λέσχης».

Ἀναφερόμενος στὸ ἔργο τῶν ὁμίλων εἶπε:

«Ἐκεῖνο ποὺ θέλω νὰ τονίσω ἰδιαίτερος εἶναι ἡ δύναμη δημιουργίας ποὺ ἀναδύεται ἀπὸ τὴν προσπάθειαν αὐτὴν καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν οἱ Πόντιοι πρέπει νὰ αἰσθάνωνται ὑπερηφάνειαν».

Καὶ σὲ κατακλείδα πρόσθεσε:

«Ὁ Θεατρικὸς Ὁμιλος Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Θεατρικὸς Ὁμιλος Ποντίων Ἀθηνῶν ἐπιτελοῦν διπλὴν ἀποστολὴν, φλογίζουν καὶ διδάσκουν, φλογίζουν τὰς γηραιὰς καρδίας τῶν Ποντίων μὲ τὴν ἀναβάπτισή των στὴν Κολυμβήθραν τῶν Παραδόσεων τῶν Ἀναμνήσεων τοῦ ἰδιοτύπου πολιτισμοῦ των, ποὺ αὐτοὶ ἐδημιούργησαν μὲ αἷμα καὶ δάκρυα στὴν πατρίαν γῆν. Εἶναι ἓνα δῶρον πρὸς τὰς ψυχικὰς των δυνάμεις ἀνεκτίμητον».

★

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησε ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου κ. Φίλων Κτενίδης πλατιά γιὰ τὸ Ποντιακὸ Θέατρο. Ὁ λόγος του, ἀναλυτικὸς καὶ διαφωτιστικὸς, ἔδωσε ἀνάγλυφον τὴν οὐσίαν τοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου ἀπὸ ὅλες τὰς ἀπόψεις καὶ ἐχειροκροτήθη θερμά. Τὸ κοινὸ γνωρίζει καλὰ τὸν συγγραφέα ἀπὸ τὰς ὡραίας του ἡθογραφίας. Γνωρίζει ἐπίσης πολὺ καλὰ τί πρόσφερε στὴν ἰδέαν τοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου σὰν ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους πρωτοπόρους του.

Ἡ παράσταση τῶν «Πατρίδων» ἄρ-

χισε μέσα σὲ μιὰ ἀνυπόμονον ἀτμόσφαιρα, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν ποντιακῶν παραστάσεων.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ κοινὸ μπόρεσε νὰ ἐκτιμῇ καὶ νὰ ἀξιολογήσῃ τὴ δύναμικότητα καὶ τὴν εὐσυνείδητη ἐργασία τοῦ συγκροτήματος. Μελετημένη καὶ φροντισμένη παράσταση, μὲ ἐνότητα καὶ πειθαρχημένη ἀντίληψη ἐρμηνείας, μὲ καλλιτεχνικὴ συνείδηση, χωρὶς ἐντυπωσιακοὺς ἐρασιτεχνισμοὺς, ἐδημιούργησε εὐνοϊκὸ κλίμα στὸ κοινόν, τόσο ποὺ ἀκούστηκαν πολλοὶ οἱ ἔπαινοι στὰ διαλείμματα ἀπὸ τὴν πλατεῖα ὡς τὸ ὑπερῶο.

★

Ἕνα μικρὸ πρόγευμα

Ἡ παράσταση ἐτελείωσε στὶς 2 μ.μ.

Ἡ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ «Ποντιακὸ Θέατρο» — ποὺ τεύχη του εἶχαν τὴν εὐγενὴ καλωσύνη νὰ διαθέσουν κατὰ τὰ διαλείμματα παιδιὰ καὶ κορίτσια τοῦ Ὁμίλου — παρέθεσε ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν Ὁμιλο Ἀθηνῶν ἓνα μικρὸ πρόγευμα στὸ Ζαχαροπλαστεῖο τοῦ Ἰγνατιάδου (πρώην «Ρωσσικόν»), στὸ ὁποῖο πήραν μέρος πολλοὶ ἄλλοι Πόντιοι, φίλοι τοῦ θεάτρου, καὶ ἓνας ἐπίσης ἀγνὸς φίλος κάθε Ποντιακοῦ, ὁ καθηγητὴς καὶ πρῶν ὑπουργὸς κ. Χρ. Εὐελπίδης. Τὰ παιδιὰ ἐτραγούδησαν ποντιακὰ τραγούδια μὲ τὸν Νίκον Σπανίδην ἐπικεφαλῆς. Ὁ Γῶγος ξανακελάδησε μὲ τὴ λύρα του τὰ γνωστὰ ἀθάνατα κελαδήματά του.

★

Τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Νίκος Σπανίδης, ὁ παλιὸς θισσάρχης τοῦ συγκροτήματος, ἐκάλεσε τὸν Ὁμιλο Θεσσαλονίκης σὲ δεῖπνο, στὸ σπίτι του, καὶ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΦΙΛΩΝΟΣ ΚΤΕΝΙΔΗ: «ΠΑΤΡΙΔΕΣ». Δράμα.
Θέατρο «Ρέξ» — Κοτοπούλη. 'Αθήναι 18-6-50.

Οι «Πατρίδες» του Φίλωνος Κτενίδη είναι από τα πιο πολυπαιγμένα έργα του. Παίχθηκε και στην Ποντιακή από 'Ερασιτεχνικούς Ποντιακούς Όμιλους και στη Νεοελληνική από το θίασο Μιράντας — Κωνσταντάρα στη Θεσσαλονίκη σε σειρά παραστάσεων.

Στην 'Αθήνα παίχθηκε για πρώτη φορά τώρα από το Θεατρικό Όμιλο της Εύξεινου Λέσχης Θεσσαλονίκης στην τελευταία του επίσκεψη. Η παράσταση ήταν πρώτη στη σειρά.

★

Ο πρόλογος — χρονικά και τοπικά πολύ απομακρυσμένος — μάς μεταφέρει πίσω στην Ποντιακή Πατρίδα, τις παραμονές του μεγάλου εθνικού ξεριζωμού. 'Η σκηνή σ' ένα Ποντιακό χωριό. Το δράμα της αναγκαστικής μετοικεσίας κρατεί σε αγωνία τον κόσμο του χωριού.

Ένας μόνος τρόπος σωτηρίας υπάρχει: η άλλα-ξοπιστία. Το τούρκεμα που τους προτείνει ο Τούρκος, ο Χασάν 'Αγάς. Μά αυτό έπηρε την απάντηση που είναι μέσα στην Ιστορική συνείδηση της μαρτυρικής φυλής: «'Εγώ γραικός γεννήθηκα, γραικός και θά πεθάνω».

Ο πρόλογος αυτός μάς φέρνει με τη συνείδησή του, χρονικά και τοπικά, πολύ κοντά, στη σύγχρονη Ελληνική ώρα. 'Η σκηνή σ' ένα 'Ακριτικό χωριό της Μακεδονίας, τον καιρό του ελληνοσλαβικού πολέμου. 'Εδώ όλα τα περιστατικά ζωγραφίζουν τη μεγάλη σύγκρουση των δυο κόσμων που αντικαθρεφτίζει την ουσία του ελληνοσλαβικού πολέμου.

Καλότυχη ή σύλληψη του μύθου, μα όχι εξίσου και η θεατρική αξιοποίησή του. 'Η σκηνική οικονομία προβάλλει εύθως έξ αρχής φανερά και κάπως μονολιθικά ύπαταγμένα σ' έναν ολοκληρωτισμό διάχυτο που επιβάλλεται από την κεντρική γραμμή του έργου. Πρόσωπα και περιστατικά κινούνται σαν υποδουλωμένα, σαν υπνωτισμένα, από τη βαρεία παρουσία του συζητητικού λόγου, που στενεύει, σχεδόν εξαλείφει την προσωπικότητα των ηρώων και τους μεταβάλλει σε είδος υποκατάστατα των σκέψεων του συγγραφέα. Αυτή η όχι τόσο πολύ θεατρική εύθυγράμμιση της δράσης επηρέασε κάπως τη δραματική έντυπωση και έχασε την θεατρικότητα των δυο κεντρικών ηρώων. Κ' οι δυο τους δίνουν την έντυπωση απρόσωπων κηρύκων ιδεών και συγκρού-

την Τετάρτη, 21 'Ιουνίου, το βράδυ, δόθηκε ο «Χωρέτες», μια χαριτωμένη κωμωδία που παίχθηκε με πολλήν επιτυχία. Στη στήλη της θεατρικής κριτικής, γράφουμε και για τα δυο έργα.

★

Η τρίτη παράσταση δεν κατέστη δυνατό να δοθῇ. Κ' ενώ επρόκειτο να συμπληρωθῇ ολόκληρη η εβδομάδα, ο Όμιλος βρέθηκε στην ανάγκη να αναχωρήσῃ εξαιτίας των μεγάλων δαπανών διαμονής του και της ανεπαρκείας των εσόδων του λόγω του ακαταλλήλου της εποχής.

Κ.

σεων έξω από τη ζωή τους και τη σκηνική τους δράση, που παίρνει έτσι μιὰ παράξενη στατικότητα. 'Ακόμα κ' οι δυο εσωτερικές συγκρούσεις που διαφαίνονται αμυδρά στο ξετύλιγμα — του 'Αχιλλέα, που παλεύουν μέσα του ο πατριωτισμός κ' η πατρική στοργή, και του Βελισσάρη, που βγαίνει νικημένος από την πάλη της Ιδεολογίας του προς την ελληνική εθνική ιδέα — χάνονται κάτω από την πρόθεση που διαποτίζει ολόκληρο το ξετύλιγμα του έργου.

Όσοσο δεν μπορεί κανείς να μην αναγνωρίσῃ ότι ο συγγραφέας εκράτησε μέσα σ' αυτά τα πλαίσια το έργο του με λεπτή προσοχή και φροντισμένη επιμέλεια, που τοποθετεί το έργο του σαν συμπαθητική απόπειρα έκμεταλλεύσεως τόσο δύσκολου και γεμάτου από ύψλους θέματος.

Για το παίξιμο των φιλοτίμων ερασιτεχνών μας της Θεσσαλονίκης δεν θά είχε κανείς νομίζω αντιρρήσεις. 'Εκινήθηκαν με λεπτή κατανοήση του ρόλου των, με συνοχή, με εσωτερικότητα που δεν την βοηθούσε το έργο και με μιὰ φανερή πειθαρχία στο σύνολο και στην ατμόσφαιρα του έργου. Κ.

★

ΦΙΛΩΝΟΣ ΚΤΕΝΙΔΗ: «Ο ΧΩΡΕΤΕΣ». Κωμωδία. Θέατρο «Ρέξ» — Κοτοπούλη. 'Αθήναι 21-6-1950.

Ο «Χωρέτες» ήταν το δεύτερο έργο που έδωσε ο Όμιλος της Εύξεινου Λέσχης. Οι 'Αθηναίοι το έδλεπαν για πρώτη φορά.

Ο κ. Κτενίδης έγραψε ένα εύθυμο έργο, με καλή πλοκή, που έχει όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της θεατρικής του τέχνης: θεατρικότητα, έξυπνα ερρήματα, τεχνική και φυσική χρησιμοποίηση των ανέξάντλητων ποντιακών παροιμιών στους διαλόγους.

Η υπόθεση του έργου ξετυλίγεται στην 'Ελλάδα και έτσι το έργο αυτό μπορεί να θεωρηθῇ ότι αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο των ήθρογραφιών του Πόντου και της σύγχρονης πραγματικότητας.

Είναι οι πρώτες φάσεις της επαφής του ποντιακού στοιχείου με τον ντόπιο πληθυσμό και οι πρώτες κωμικοτραγικές παρεξηγήσεις, όταν η γλώσσα δεν επέτρεπε την εύκολη συνεννόηση.

Το έργο ξετυλίγεται αρκετά γοργά και τα χόσματα είναι πολύ λίγα, θά μπορούσαν μάλιστα να εξαλειφθούν με ένα προσεκτικότερο δεύτερο ξαναδούλεμα απ' τον συγγραφέα.

Ο θεατής γελάει δάδια, με τους τύπους που δημιουργεί με πολύ επιτυχία ο συγγραφέας, τον Στύλο και τον σχολαστικό — καθαρευουσιάνο δάσκαλο, γένημα και θρέμμα της καθαρευουσιάνικης νοστοροπίας, που η επίδρασή της στον Πντο ήταν ισχυρή και έντονη.

Γενικά το έργο άρεσε και οι θεαταί έφυγαν με καλές εντυπώσεις. Όπως είπαμε και παραπάνω, ένα ξανακούταγμα του απ' το συγγραφέα, (Συνέχ. στη σελ. 54)



Παν. Κωτίδης

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Τέρεν, μὴ πιάν - τος ἀπές.

Ἡ σκηνὴ στὸ ταμεῖο τοῦ θεάτρου Παπαϊωάννου, μετὰ τὴν Ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν.

Δυὸ Πόντιοι Τριπολίτες θέλουν ν' ἀγοράσουν εἰσιτήρια.

— Ναίπαι, λέει ὁ γεροντότερος. Τέρεν, μὴ πιάν - τσε ἀπές. Παράδες θὰ δίγωμε. Ἐξέρτς, τὰ, ντὸ σκύλ' παιδία εἶνε ἀποὶν οἱ γερλῆδες. Πέ - άτον καλὰ θέσεις νὰ δί - μας.

Στὸ ταμεῖο καθόταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ ἴδιος ὁ μακαρίτης τώρα Παπαϊωάννου.

Κ' οἱ δυὸ Πόντιοι εἶδαν μὲ ἀπορία τὸν ταμία ν' ἀναπηδᾷ στὴν καρέκλα του σὰν νὰ ἠλεκτρίσθηκε, νὰ τοὺς κοιτάη μὲ χαρὰ καὶ μὲ συγκίνηση καὶ νὰ τοὺς λέη:

— Εἰσαστε Πόντιοι. Θὰ σᾶς δώσω δυὸ εἰσιτήρια στὴν πρώτη σειρά.

Κί' ᾤφησε μιὰ στιγμή τὴν δουλειά του καὶ τοὺς εἶπε ποιὸς ἦταν καὶ γιατί συγκινήθηκε.

Οἱ φίλοι μας τὸν κοίταζαν συγκινημένοι κι' αὐτοὶ — ἡ ἴδια νοσταλγία ξύπνησε καὶ στὶς καρδιές τῶν τριῶν.

Ὁ Παπαϊωάννου — ἡ Παπαγιάννης, ὅπως ἦτανε γνωστὸς στὸν Πόντο — θὰ θυμήθηκε ἴσως καὶ τὴ ζημιὰ ποὺ τράβηξε τὴ Σαρακοστή τοῦ 1910 στὴν Τραπεζοῦντα. Εἶχαν ἔρθει προηγουμένως δυὸ ἄλλοι θιάσοι καὶ ἡ θεατρικὴ ἀτμόσφαιρα ἦταν κορεσμένη.

Ἔτσι ἔπαιζε σὲ μισοάδειο θέατρο. Κί' ὅταν ἀπεφάσισε νὰ φύγη, θέλησε νὰ δώσῃ ἀποχαιρετιστήρια τιμητικὴ του κατὰ τὸ ἔθιμο.

Στὸ πρόγραμμα τῆς τιμητικῆς του — θυμῶμαι ἦταν ἓνα πολυτελέστατο καὶ καλλιτεχνικώτατο πρόγραμμα τυπωμένο στὸ τυπογραφεῖο τοῦ Γ. Μιχαηλίδη — εἶχε μιὰ προσφώνηση στὸ Τραπεζοῦντα κοινὸ, τρισαριθμένῃ, ποὺ θυμῶμαι μόνο τοὺς παρακάτω στίχους:

«Πολλῶν δεινῶν ἀφορήτων καὶ ἀπροσδοκῆτων περιστάσεων, καὶ ἀνέμων φυσῶντων, καὶ ἵππων τριζοχρεμετιζόντων, καὶ προγενεστέρων θιάσων τὸν θεατρικὸν παρὰν ἀρπαξάντων καὶ λάθρα

ἀναχωρησάντων καὶ τίποτε εἰς ἡμᾶς τοὺς Σαρακοστιανούς ἀφησάντων καὶ ποντικῶν ἐν τῷ θησαυροφυλακείῳ ἡμῶν καρσιλαμὰν χορευόντων...».

Καὶ ἡ προσφώνηση συνεχιζόταν μὲ τὸ ἴδιο χιουμοριστικὸ ὕφος.

Κ.

Τῇ κεφαλῇ - σ' πὰ θὰ ἐπορῆς καὶ πᾶς ἐμπροστά.

Καλοκαίρι τοῦ 1939. Μόλις εἶχε πρωτοέρθῃ ὁ Σπανίδης ἀπὸ τὸν Καύκασο. Μὲ τὸ φίλο Κώστα Καλλίδη καὶ μερικὸς ἄλλους Ποντίους νέους βρίσκονταν σὲ πυρετώδη κίνηση. Ἔτρεχαν νὰ συναντήσουν πρόσωπα, συμπατριῶτες ἐυπορους καὶ μὴ, νὰ ὀργανώσουν τὴν πρώτη παράσταση ποὺ θὰ ἔδινε, μὲ κύριο σκοπὸ νὰ πάρῃ τὸ χρίσμα, ν' ἀναγνωρισθῇ ὡς καλλιτέχνης. Μὲ σταύρωσαν καὶ μένα τὸ φτωχὸ στὴν ὁδὸ Σταδίου, ἀντίκρυ στὴν παλιὰ Βουλὴ. Μοῦ τὸν σύστησε ὁ Κώστας Καλλίδης, μοῦ εἶπε τὸ σκοπὸ τους καὶ μοῦ ζήτησαν τὴν ἡθικὴ μου συνδρομὴ.

— Ἐξέρτς καὶ τραγωδεῖς ποντιακὰ τραγωδίας; εἶπα στὸ Σπανίδη.

— Κιὰ ζατοῦ ἡ δουλειά - μ' ἀτὸ ἐν' μοῦ λέει.

— Γιὰ πὲ ἓναν τραγωδία, ἂς ἀκούω, τοῦ λέω.

— Ποῖον θέλτς ; μὲ ρωτᾷ.

— Ἡμποιον θέλτς, τοῦ ἀποκρίνομαι.

— Ἀς λέγω τὸ Τσάμπασην; μοῦ κάνει.

— Κί' ἄλλο καλλίον, τοῦ λέω. Ζατοῦ Ὁρτουλοῦς εἶμαι κέλα.

Μὲ τὸν ἀγέρωχο χαρακτήρα ποὺ τὸν διακρίνει ἄρχισε ἀμέσως τὸ τραγούδι, ἐκειδά, στὸ πεζοδρόμιο κι' ὁ κόσμος ἂς... περνοῦσε.

Μόλις ἄκουσα τὸν πρῶτο στίχο τὸν διέκοψα:

— Ἐσύ, ρίζα — μ', νὲ τ' ἐμὸν τὴν ἀνάγκην ξεῖς, νὲ κο' κανεινός. Ἐσύ ξεῖς ἀπὸ Θεοῦ τὴν χάριν. Τῇ κεφαλῇ - σ' πὰ θὰ ἐπορῆς καὶ πᾶς ἐμπροστά.

ΞΕΝΟΣ ΞΕΝΙΤΑΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο διακεκοιμένος λογοτέχνης και δόκιμος μεταφραστής των έργων του Σαίξπηρ κ. Κ. Καρθαίος, τ. Διευθυντής του Βασιλικού Θεάτρου, μ'ς απέστειλε τις παρακάτω έντυπώσεις του :

«Τὸ ποντιακὸ θέατρο, που το γνώρισα χάρις στην ευγενική πρόσκληση του φίλου - μου κ. Ν. Καπνά, στάθηκε γιὰ μένα μιὰ ευχάριστη αποκάλυψη. Η πρώτη παράσταση που είδα με κράτησε σε αδιάκοπη προσοχή και με έκανε να ζήσω, δυὸ τρεῖς ὥρες, με ὅλο - μου το είναι σ' έναν ὡραῖο, παραμυθένιο μαζὶ και αληθινὸ κόσμο. Και μολονόπου με δυσκολία μπορούσα να καταλάβω πολλὰ ἀπο ὅσα λέγονταν στην ἀγνωστή γιὰ μένα ποντιακὴ γλῶσσα, ἐνίωθα πὼς εἶχα γίνεῖ ἓνα με ὅλο κείνο το ἀκροατήριο των Ποντίων, πὼς ἀνάσαινα μαζὶ - τους, και πὼς ἡ καρδιά - μου χτυπούσε τον ἴδιο μαζὶ - τους ρυθμό. Σ' αὐτὸ συνετέλεσε και τὸ ἀπλὸ και ἀψεύτιστο παίξιμο των ἠθοποιῶν, που οἱ περισσότεροί, καθὼς ἔμαθα, δεν ἤτανε παρὰ ἀπλοὶ ἐρασιτέχνες.

Ἐγὼ ἀπο τὴν παράσταση ἔφυγα ἀπο τὸ θέατρο με ἐκείνη, νὰ τὴν πούμῃ ἔτσι, εὐφορία, ἐκείνη τὴν κάθαρση που μὰς δίνει μόνο ἡ ἀληθινὴ τέχνη. Και ἀρχισα νὰ συλλογίζωμαι πόσο δυσχερὴς, δυστυχισμένος πολλές φορές, εἶχα βγῆ ἀπο ἄλλα θέατρα ὅπου εἶχα δεῖ ἔργα τῆς λεγομένης προχωρη-

μένης ἢ μοντέρνας τέχνης, ντόπιας ἢ ξενικῆς. Και εἶπα ὅτι μιὰ ἀπλὴ ἠθογραφία, ὅταν εἶναι κάτι γνήσιο, εἶναι πάντα ἓνα θετικὸ καλὸ, γιὰ τον ἄνθρωπο. Εὐὼ ἡ ἄλλη, ἡ φτιαχτή, ἡ στηριγμένη σε διάφορες θεωρίες ἢ γεννημένη ἀπο κάθε λογῆς ἐξωκαλλιτεχνικὴς, συχνὰ μόνο ταμειακὴς, ἀνάγκες, που υπελογίζεται τὴν ἀπλοϊκότητα των ἀνθρώπων που θαυμάζουν ἀπο εὐπιστία, καὶ παίρνει τὴ δύναμή - του ἀπο τὸ σνομπισμό των πνευματικῶν νεοπλουτῶν, εἶναι κάτι ἐντελῶς περιττό, μιὰ ἀχρηστὴ ἀπασχόληση και πολλές φορές θετικὴ δυστυχία.

Ἡ μεγάλη τέχνη εἶναι θεῖο δῶρο πολὺ σπάνιο. Γιατί τα μεγάλα τάλαντα εἶναι πολὺ σπάνια. Εὐὼ τα μικρὰ τάλαντα, ὅταν τα πολλὰ διαβάσματα και οἱ πολλὲς γνώσεις τα ξεγελάσουν και τα κάνουν νὰ βγούν ἀπο τον κύκλο που τους ἔχει ἡ φύση χαράζει γιὰ νὰ μένουν μέσα, χάνουν τὴ γνησιότητά - τους και πέφτουν στο ψέμα και τὴν κακογουστία. Γιαυτό, τὸ ποντιακὸ θέατρο, με τὴν ἀπλότητά - του καὶ τὴν ἐλκρικρινιά - του και που το φυλάει ἀπο κακὰ παραστρατήματα ἡ τοπικὴ - του γλῶσσα, συγκινεῖ τις καρδιές - μας, και διατηρεῖ μέσα στο πέρασμα του καιροῦ τὴν παράδοση μιᾶς ζωῆς που θα εἴταν κρίμα καὶ ζημιὰ νὰ κοπεῖ και νὰ χαθεῖ.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ



Μιά σκηνὴ ἀπὸ τὴν κωμῶδια τοῦ κ. Φ. Κτενίδη: «Ὁ χωρέτης».

ΣΗ ΠΑΝΑΪΑΝ ΤΗ ΣΟΥΜΕΛΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΓΝΩΜΕΣ

Συνέχεια ἀπ' τῆ σελίδα 45

"Α Ρ Γ Ω.,

δένες χρυσές. 'Ο ἕνας μὲ ρεμπιούρπλικο, ὁ ἄλλος μὲ φαβάκι. Τούς ἀκολουθεῖ ἕνας ἀγωγιάτης κρατώντας καλαθία).

ΜΥΡΙΚΑ (μόλις μπήκαν): Π' ἔχτε-σε, Στοφόρε, ντὸ ἐν ἐκείνο ντὸ φορεῖ σὸ κιφάλυ' ἀτς ἄμον πατνόξ'!

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Τούλωσον, λάλα, φαθένεν κα-πέλλον ἐν, γιὰ τὸν ἕλεν.

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΣ: Καλὴ μέρα σας, πατρι-ῶται. Νὰ μᾶς βοηθᾷ.

ΠΑΝΤΙΟΝ: Καλῶς τοὺς αἰσταπαστῆδες. 'Ελάτε. 'Ορίστε. Μπουρουνουξ'.

ΣΤΟΦΟΡΟΣ: Χάσ' κελτίν. 'Ελάτεν. Παῦ καὶ ἀγαπάτεν νὰ κάθεζε; 'Ας ἐφτάμε-σας τό-πον.

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΣ: Εὐχαριστοῦμε πολὺ.

('Ο ἀγωγιάτης τακτοποιεῖ τὰ πράγματά τους. 'Αριστερὰ ἡ Μυρίκα α' ἡ Μάρη καὶ δεξιὰ ἡ Μωρέσσα κ' ἡ Παναῖλα κουτσορπο-λεύουν τὶς τραπεζούντιες).

ΜΥΡΙΚΑ (καθὼς ἀρπίζεται μὲ βεντάγια ἡ πατινοφόρος): Λη! ἔρεν, ἐκάν ἡ γαρή!

ΜΩΡΕΣΣΑ (εἰσωνικά στὴν Παναῖλα): 'Ατὸ τὴ κοσάρας τὸ φτερόν πᾶ ντὸ ἔτον; 'Εκάν ἡ γαρή. 'Επαῖκεν ξὺ· ξὺ κ' ἐπαῖρεν -ἀτεν ἀπὸ κορδίας. Τσιπ σπαζμοήν!

ΠΑΝΑΪΛΑ (εἰσωνικά κι' αὐτῇ): Ναὶ ὡσὸν κεραμιδοσκεπαστον. 'Ατοῖν ρίξα-ρ', ἔνταν φράγκ' τ' ἐμετέρ' πᾶ κι' ὁμοιάζε!

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΣ: 'Εμεῖς, Κωστάκη, ἀς πᾶμε νὰ προσκυνήσουμε τὴν Παναγίαν κι' ἀτῶσα ἐρχομεθα.

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΣ: Θὰ ἔρχωμες κ' ἐμεῖς πᾶ. 'Εμεῖς πᾶ θὰ προσκυνήσωμε. 'Αλλὰ καθί-στε, νὰ ἀναπαυθούμε ἕλιγον.

ΜΩΡΕΣΣΑ (πικαρισμένη): Μῶ-σε νὰ τρώς ὅσον κι' παῖρ' ὁ ἕλεν, νεριαξία. 'Η Παναῖα πᾶ κι' θὰ ἐφτάσε καποὺλ μὲ τ' ἀτὰ τὰ φουρφου-λίκας ντὸ φορεῖς.

('Ο Καλόερον βγάζει δίσκο μὲ ροδόνερο).

ΚΑΛΟΕΡΟΣ: Γιὰ τὴν καντήλαν τῆς Πα-ναῖας.

(Οἱ ἄνδρες ρίχνουν γρόσια καὶ παγκανό-τες στὸ δίσκο. Μόλις τελειώσει ὁ Καλόε-ρος ἀνεβαίνει τὶς σκάλες φεύγοντας).

ΚΩΣΤΗΣ (μόλις τελείωσε ὁ καλόερος): 'Αρ' κανεῖτε-σας. Τρανὸν ὑπομονὴν ἐποῖκα (στὴ Μυρίκα καὶ τὴ Μωρέσσα). 'Εστὶν παλ' ντὸ στέκετεν; Παίξτεν.

(Στήνεται ὁ χορὸς διπλός. Μέσα τὰ κο-ρίτσια, ἔξω οἱ ἄνδρες. Οἱ Τραπεζούντιοι τοὺς κοιτοῦν. 'Υστερα βγάζουν οἱ ἄνδρες τὰ σακκάκια τους κ' οἱ γυναῖκες τὰ κα-πέλα τους, μπαίνουν στὸ χορὸ, ἀπατοῦν' ἀτο κάσ).

ΜΩΡΕΣΣΑ: Μῶ-σε, λάλα, ντ' ἔμορφα πᾶ χορεῖνε;

ΜΥΡΙΚΑ: Κι' ἀρ' ντὸ; Μὲ τὸ εἶδαμ' ἀτς μὲ τὰ καπελλίνα καὶ τὰ φιστάνια; Καλὰ λέ-γνε: τὸ αἶμαν νερόν κι' γίνεται.

ΚΩΣΤΗΣ (τραγουδᾷ):

"Ας τρώγωμε κι' ἀς πίνωμε κ' ἐμεῖς ἀς
(τραγουδοῦμε)
ὁσὸν κόσμον ἐν' καὶ θάνατος κ' ἐμεῖς πάν-
τα κι' ζοῦμε.
ΣΙΜΟΣ ΛΙΑΝΙΔΗΣ

Α ΠΟ δύο κυρίως λόγους ἐξεπῆγασεν ἡ ἀ-πόφασις τῆς ἐπανιδρύσεως τοῦ 'Αθλητικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου «'Αργοποῦται - Κομ-νητοῖς». Γενικότερας μορφῆς καὶ καθαρώς Ποντιακοῦς.

'Ο ἀθλητισμὸς καὶ ὡς ἰδέα καὶ ὡς ἐπιδι-ῶξις εἶναι προϊόν τοῦ καλῶτερου ἑλληνικοῦ πνεύ-ματος, εἶνε θιότης παναρχαία καὶ ἑλληνική πού ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ 'Ιεροῦ Βράχου ἐλάθεν τὴν μορφήν θρησκείας, ἔγινε θιότης. Δὲν εἶνε μία διεισδυτικὴ ὁργάνωσις, ὡς ἐλέχθη, ἐστὼ καὶ μὲ ἀγαθούς σκοπούς, ταύσαντιον εἶναι ἕνα πανελλήνιον αἷτημα, εἶναι μία προσταγὴ τῆς Φυλῆς εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο δυνατόν αὐτὲ ἐ-πρεπε τὰ κωφεύρουν οἱ Πόντιοι, πού ζοῦνε τώ-ρα μέσα στὰ ὄμια τῆς ἐλευθέρως πατρίδος καὶ πᾶ ἀποδιδόνται· ἀποκρίνεται καὶ τοὺς παλμούς καὶ τὰ ὁράματα τῆς Φυλῆς μας.

'Ο ἀθλητισμὸς εἶναι καὶ αὐτὸς μία στρατεύ-σις — ἐθελουσία — μ' ἕνα ἀνώτερον ἰδιαι-κὸν, μὲ μίαν ἐξιδιαικευμένην ὑποχρέωσιν ὡς καθήκον καὶ ὁ ἀθλητὴς εἶσι καὶ αὐτὸς ἕνας στρατιώτης πού ἐπιτελεῖ ἀπὸ μίαν γενικω-τέρας μορφῆς ὑποχρέωσιν, ἕνα ὑψηλὸν καθήκον. Οἱ Πόντιοι πού πάντοτε ἀντὶθέσαν εἰς τὰς ἐ-πάλξεις τῆς Φυλῆς των δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποσυ-ῶσιν γιατί δὲν ἦσαν καὶ ποτὲ ριψάσπιδες.

'Η παντελὴς ἀπουσία νέων γεννηθέντων ἐν 'Ελλάδι — Νισποστίων — ἀπὸ τὰς τάξεις με-λὲν γενιὰ τῶν Ποντιακῶν Συλλόγων ἀφ' ἑαυ-τῶν, τὰ προβλήματα διαδοχῆς, πού θέττον ἡ βρά-διον θὰ προκύβουν ὡς ἀνάγκη ἀδήριτος εἰς τὰς διοικήσεις τῶν ὡς ἀνω Συλλόγων ἀφ' ἑτέρου, ἐπιβάλλει λύσεις καὶ ὑπαγορεύει ἀποφάσεις πού ἴσως δὲν κατενοήθησαν ὁκώμη πλήρως.

'Ο ἀθλητισμὸς δὲν εἶναι πανάκεια πού θὰ ἐ-ξασφαλίσῃ τὴν συνέχειαν τῶν Ποντιακῶν παρα-δόσεων — μᾶς ἀπεδόθη ἡ μορφή αὐτὴ — εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Συλλόγου, δὲν ὑπάρχουν ἀν-θρώποι πού νὰ διακατέχονται ἀπὸ τοιοῦτον σύμπλεγμα διανοητικῆς κατωτερότητος, διὰ τὰ καταλήξουν εἰς τὸν αὐθαίρετον αὐτὸν συλλογι-σμόν. 'Εκεῖνο πού ἐπιδιώκουν καὶ πιστεύουν στὴν δυνατότητά του εἶναι ὅτι διὰ τοῦ ἀθλη-τισμοῦ θὰ κατορθώσουν καὶ σημάνουν τὸν συνα-γερμόν τῶν νέων Ποντίων καὶ τῶν γεννηθέντων εἰς τὴν 'Ελλάδα καὶ νὰ τοὺς στρατεύσουν ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Συλλόγου εἰς πυκνὰς μάζας. 'Όταν πλέον ὁ κύκλος τῆς νεανικῆς τῶν ὁρμῆς διαγράφῃ τὴν καμπὴν τῶν δυνατοτήτων των, ἀ-ποστρατευόμενοι ὡς ἀθληταὶ θὰ στρατευθοῦν ἐν συνεχείᾳ ὡς μέλη τοῦ Συλλόγου πού θὰ εἶναι πλέον ἰδιαίτερα ἰδιόκός των, γιατί αὐτοὶ ἐδη-μιούργησαν κατὶ μέσα στοὺς κόλπους του, καὶ φυσικὸν εἶναι καὶ νὰ ἀγαποῦν αὐτὸ τὸ κατὶ καὶ νὰ τὸ πονοῦν. Τὸ πρόβλημα τῆς διαδοχῆς θὰ βρῇ ἔτσι ἴσως τὸν δρόμον μιάς εὐτυχούς λύ-σεως. Οἱ νέοι Πόντιοι στρατευόμενοι ὡς ἀθλη-ταί, θὰ γίνουν ἐν καιρῷ καὶ θεματοφύλακες τῶν Ποντιακῶν παραδόσεων, διότι μέσα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Συλλόγου των παράλληλα μὲ τὴν ἀθλητικὴν ἀγωγὴν θὰ συμπληρώσουν ὅ,τι ἡ Ποντιακὴ οἰκογένεια εὐτυχῶς ἀκόμη προσφέρει στοὺς βλαστούς τῆς: πίστιν, ἐμμανήν, ἀγάπην πρὸς κάθε τι πού λέγεται Πόντος.

Κατὰ τὸ μεταβατικὸν αὐτὸ στάδιον πρέπει νὰ γίνῃ μία σοβαρὰ προσπάθεια ποδηγητέσε-ως τῶν νέων ἐκ μέρους τῶν ἐκάστοτε Δ. Συμ-

Α Ι Ι ' Ο , Τ Ι Γ Ρ Α Φ Ο Υ Μ Ε

'Ο συγγραφεὺς τοῦ «Γουδουλᾶ ὁ Κάστρον».

Σχετικὰ μὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 θεατρικὸ ἔργο πού ἀναφέρεται στὸ Βιβλιογραφικὸ Σημείωμα τοῦ κ. Ι. Παμπούκη, τὸ δημοσιευμένο στὸ 2ο τεῦχος τοῦ «Ποντιακοῦ Θεάτρου» σελ. 19, ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου κ. Δ. Μισαηλίδης (Μίμης Λέντης) μᾶς γράφει τὰ ἑξῆς:

«... Εἶναι ἀξιεπαινεὺς γενικὰ οἱ προσπάθειες τοῦ κ. Παμπούκη καὶ ξεχωρὰ ἐγὼ τοῦ χρωστώ εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ ἔργου τῶν νεανικῶν μου χρόνων, πού ἦταν χαμένο.

»Βέβαια δὲν ἀποκλείεται νὰ βρίσκεται σὲ κάποια βιβλιοθήκη ἢ σὲ κάποια χερία, ὅμως ἐγὼ ἔχω νὰ τὸ δῶ ἀπὸ τὰ 1914. Αὐτὴ τὴ χρονιά εἶχα φύγει γιὰ τὴν Ἀθήνα καὶ δὲν ξαναγύρισα στὴν Τραπεζοῦντα.

«Τοῦ Γουδουλᾶ ὁ Κάστρον» εἶναι δρᾶμα ἱστορικὸ καὶ ἀναφέρεται στὴν κατὰ τῶν Τούρκων ἀντίσταση τῶν ἀκροϊκῶν ἐπάλξεων τῆς ἐνδοχώρας τῆς Τραπεζοῦντος, μετὰ τὴν ἄλωση τῆς πρωτεύουσας τῶν Κομνηνῶν καί, κυρίως στὸ δῶνυμο φρούριο πού ἦτανε χτισμένο στὴν πρὸς τὴν Γαλλία: α παραμφὴ τοῦ ὅρου Γουδουλ, ἅνω σχεδὸν στὴν ὁροθετικὴ γραμμὴ μεταξὺ Λιβερᾶς - Σκαλίτα ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ καὶ Βάλαινας ἀπὸ τὴν ἄλλη. Κατὰ τὴν παράδοση, τὸ φρούριο αὐτὸ ἔπρεπε στὰ χερία τῶν Τούρκων ἀπὸ προδοσίαν, 17 χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Τραπεζοῦντος (1461) καὶ ἀφού πρωτοστάτησε στὴ γνωση, τόσο ἡρώικῃ, ὅσο καὶ παράτολμῃ ἐπίθεση τῶν ἐλευθέρων Τοπαρχῶν τῆς Μασσούκας κατὰ τῶν Τούρκων, γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Τραπεζοῦντας, πού τελικὰ κατέληξε σὲ ὀλότελη καταστροφὴ μὲ τὴ σφαγὴ τῶν αἰχμαλώτων στὸ Γκισοῦρ Μειντάν (πλατεῖα τῶν ἀπίστων).

»Τὸ ἔργο τὸ ἔγραψα, μαθητὴς τοῦ Γυμνασίου, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1913, στὶς θερινὲς δια-

κοπές, στὸ χωριό μου Γαλλιάνα. Σ' αὐτὸ μὲ παραινέσει ὁ ἀδέλφιαστος καθηγητὴς μας τῆς Φιλολογίας Ἰωσήφ Βασιλειάδης, ἀπὸ ἀφορμὴ μιᾶς διαλέξεώς μου σὲ κύκλο συμμαθητῶν γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Πόντου καὶ τῆς λαϊκῆς ποντιακῆς ποιήσεως.

»Ὅταν γύρισα ἀπὸ τὸ χωριό γιὰ τὰ μαθήματα τῆς τελευταίας τάξης, μὲ κάποιο δισταγμὸ καὶ δειλία τοῦ παρέδωκα τὰ χειρόγραφα μου. Μὲ κάλεσε ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες. Ἐκανε μιὰ κριτικὴ τοῦ ἔργου καὶ μὲ ρώτησε ἂν ἤθελα νὰ ἐκδοθῇ. Πήγαμε μαζί στο τυπογραφεῖο τοῦ «Φαρου τῆς Ἀνατολῆς» τῶν Ἀδελφῶν Σερᾶς καὶ συμφωνήσαμε γιὰ τὴν ἐκτύπωση, μὲ ψευδώνυμο ὅμως καὶ μὲ τόπο ἐκδόσεως τὴν Ἀθήνα. Ἦτανε τότε βαρεὶὰ ἡ πολιτικὴ ἀτμόσφαιρα μεταξὺ Ἑλλᾶδος καὶ Τουρκίας καὶ ἡ ἐκδοσὴ στὴν Τουρκία ἔργων πού ἔθιγαν τοὺς Τούρκους μπορούσε νὰ ἔχη συνέπειες.

»Τυπώθηκαν δύο χιλιάδες σῶματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ περισσότερα στάλθηκαν σὲ συνδρομητὰς τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἀρκετὰ διετέθησαν στὴν Τραπεζοῦντα καὶ ὅταν, τὸν Αὐγουστο τοῦ 1914, ἔφευγα γιὰ τὴν Ἀθήνα, λιγοστὰ ἀκόμα εἶχαν μείνει στὸ βιβλιοπωλεῖον Γεωργιάδης.

»Στὰ χρόνια τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου παίχθηκε σὲ διάφορες Κοινότητες τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἀπὸ ἱρασιτέχνες Ποντίους. Τὸ 1920 βρήκα κάπου ἕνα σῶμα, μού τὸ πήρε ὅμως κάποιος φίλος καὶ κατὰ τὴ γνωση ρωμέικῃ συνήθεια δὲν ξαναγύρισε στὰ χερία μου».

Πειραιᾶς 6-7-1950. Μὲ πολλὴ ἐκτίμηση

Δ. Μισαηλίδης

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

(Συνέχεια ἀπ' τὴ σελ. 50)

θὰ τὸ ξεκαθάριζε ἀπὸ λίγες εὐτυχῶς ἐλλείψεις: ἡ ὑπηρετρία καὶ οἱ κλειδαρότρυπες π. χ. εἶναι κάτι κοινότατο καὶ χιλιοειπωμένο, μερικὰ ἐπίσης διφορούμενα πού προκαλοῦν δυσφορία θὰ μπορούσαν νὰ λείψουν, οἱ διάλογοι στὴν ἑλληνικὴ μεταξὺ δασκάλου καὶ ὑπηρετρίας θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν στὴν ποντιακὴ κτλ. κτλ.

Ἡ ἀπόδοσὴ τοῦ ἀπ' τὸν Θεατρικὸ Ὀμιλο τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» Θεσσαλονίκης πολὺ καλὴ καὶ πειθαρχημένη. Ὁ Γ. Τσουλφᾶς ἦταν ἀφθαστος στὸ ρόλο τοῦ Στύλου. Δημιούργησε ἕναν «Στύλο» μ' ὅλες τὶς ἀρετὲς του καὶ τὶς ἀνάσπαδιές του, ἕναν ἀγνὸ καὶ μὲ ἀγαθότητα ἀλλὰ καὶ γενναῖα καρδιά Πόντιο πού στιγμὲς εἶναι παλληκάρι καὶ στιγμὲς ἕνα νηρπαλὸ καὶ ἀγαλτο παιδί.

Ἐπίσης ὁ κ. Βουτυράς ἦταν ὅτι ἔπρεπε στὸν τύπο τοῦ σχολαστικοῦ τοῦ καθαρηνουσιάνου ἀλλὰ καὶ Πόντιου δασκάλου. Ἐνας ἡθοποιὸς πείρας δὲν θὰ πρόσθετε περισσότερο στὴν τέχνη τοῦ Βουτυρά.

Ἡ Καλαϊτζίδου κράτησε καλὰ τὸ μεγάλο καὶ ἀρκετὰ βαρὺ ρόλο τῆς καὶ δημιούργησε ἀτμόσφαιρα μὲ τὸ παίξιμό της. Ὁ ρόλος τῶν ἑλῶν προσώπων ἦταν πολὺ μικρὸς καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνῃ τὴν τέχνη τους ἀπὸ μιὰ σύντομή τους ἐμφάνιση πάνω στὴ σκηνή.

Γ.

βουλίων τοῦ Συλλόγου. Τὸ νῦν Δ. Συμβούλιον αἰσθάνεται τὴν ἀναγκαιότητα τῆς προσπάθειας αὐτῆς καὶ τὴν ἀναλαμβάνει, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ θέσῃ στερεὰς τὰς βάσεις της. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐργάζεται μὲ ὑπομονὴν καὶ σύστημα. Δὲν εἶναι τὸ ἔργον εὐκόλον οὔτε σύντομον, μὲ πλήρη συναίσθησιν καὶ τοῦ ρόλου του καὶ τῆς σοδαρότητος τῆς ἀποστολῆς του. Πιστεύει ὅτι ἀκολουθεῖ τὸν ὁρθὸν δρόμον εἰς τὰς ἐπιδιώξεις του.

Εἰς τὴν ἀντίληψιν του αὐτὴν τὸ ἐνισχύει τὸ γεγονός ὅτι εὐτυχῶς ἀπέμειναν ἀκόμη περιθώρια χρόνου ἱκανὰ εἰς τὰς γηραιᾶς τῶν Ποντίων γενεὰς διὰ τὸ προπαρασκευαστικὸν αὐτὸ στάδιον τῆς ἀποστολῆς τῶν ἴσως τὸ τελευταίων. Τότε καταθέτοντες τὴν ἐντολὴν πού ἡ μοῖρα τοὺς ἐπεφύλαξεν μεχρὶ τότε ἐπὶ αἰῶνας, εἰς ἀξίους διαδόχους, εἰς ἔχον ἥσυχον τὴν συνείδησιν ὅτι ἐπετέλεσαν ἕνα ὑψηλὸν καθήκον μὲ ὑπερφάνειαν, μὲ πίστιν, μὲ θυσίας.

Ἡ ἱστορία θὰ τοὺς ἐπιτρέψῃ τὴν ὥραν τῆς ἀποχωρήσεώς των νὰ ἀναφωνήσουν:

Τὴν Πίστιν ἐτηρήσαμεν.

Τὸν Νόμον τετελέκαμεν.

Ε. ΤΟΜΠΟΥΛΗΣ

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Ἐνδουσιώδη γράμματα

Ἐξακολουθοῦν νὰ ἔρχονται στὰ Γραφεῖα μας ἐπιστολὲς ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Ποντιακοῦ Θεάτρου», ποὺ ὅλες μὲ τὴν ἴδια ἐγκαρδιωσὴν ἐκφράζουν τὴν χαρὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμό τοὺς γιὰ τὸ περιοδικό. Εἴτε ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ εἴτε μύστες τοῦ Θεάτρου καὶ τῆς Τέχνης τὸ βρίσκουν ν' ἀνταποκρίνεται μὲ ὀτλό-τητα καὶ εὐκρίνεια στὸ σκοπὸ τοῦ.

✕

Ὁ κ. Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, — ποὺ σὲ ἄλλη σελίδα δημοσιεύουμε τὶς ἐντυπώσεις τοῦ ἀπὸ τὸ «ποντιακὸ θέατρο» — μᾶς γράφει:

Ἐτὸ μηνιαῖο περιοδικό ποὺ μὲ τὸν τίτλο «Ποντιακὸ Θέατρο» παρουσιάστηκε μὲ τὸ πρῶτο-του τῦχος τοῦ περασμένου Μᾶη κερδίζει ἀμέσως τὴν συμπάθεια καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀναγνώστη, τόσο μὲ τὰ περιεχόμενά -του, ὅσο καὶ μὲ τὴ μορφή -του. Φυσικά, ἀναγκαστικά, αὐτὸ τὸ περιοδικό δεν θα περιοριστῇ στὸν κύκλο τοῦ θεάτρου μονάχα, παρὰ θα ἀπλωθεῖ στὸ καθεστῆ που ἀφορᾷ τὴν τέχνη καὶ, γενικότερα, τὴ ζωὴ τοῦ ξεριζωμένου κόσμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Πόντου. Ἡ ἀγάπη καὶ ὁ δεσμός των Ποντίων μὲ τὴ μακρινή -τους πατρίδα εἶναι κάτι το συγκινητικὰ ὠραῖο καὶ παρηγορητικὸ μέσα στὴν ἐξέλιξη ὅπου ζοῦμε οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι. Αὐτὴ ἡ ζωτάνια τοῦ Ποντιακοῦ λαοῦ μου δίνει, ἐμένα τουλάχιστον, ἓνα εὐτυχισμένο συναίσθημα καὶ μὴ αἰσιοδοξία γιὰ μὴ καλότερη Ἀνθρωπότητα. Φαντάζομαι καὶ ἐλπίζω ὅτι τὸ «Ποντιακὸ Θέατρο» θα γίνῃ ἓνα ταμεῖο ὅπου θα συγκεντρῶνουν καὶ θα φυλαχτοῦν πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὸν ψυχικὸ πλοῦτο ἐνὸς γνήσιου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, πολὺτιμα γιὰ τὸ ἔθνος -μας καὶ, περνώντας μέσα ἀπ' αὐτό, γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους».

✕

Ἕνας παλαίμαχος τοῦ ἐρασιτεχνικοῦ θεάτρου τῶν ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Ρωσίας, ὁ

κ. ΒΛ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΠΟΥΛΟΣ (Καλλιθέα) γράφει:

«Εὐγε, χίλιες φορές εὐγε, εἰς τοὺς πρωτογόνους τοῦ «Ποντιακοῦ θεάτρου» Ὁμίλου καὶ τοὺς ἐμπνευστὰς τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Ποντιακοῦ Θεάτρου». Γι' αὐτὰς τὰς δύο θηριουργίας ἡ ἀγνωμοσύνη τοῦ Ποντιακοῦ λαοῦ θὰ εἶναι μεγάλη. Τὸ Ποντιακὸ θέατρο, ποὺ ὄργανό του εἶναι τὸ περιοδικό, εἶναι ἓνα ἰσχυρὸν ἑλληνικὸ θέατρο, ποὺ ἐπικρατεῖται ψυχικὰ μὲ τὴ μέση τοῦ λαοῦ. Πόντιοι, ἔχετε τὴν ἰσχυρὴ ἐμπειρίαν νὰ ὑποστηρίξετε μὲ ὅλες τὰς δυναμεῖς σας αὐτὸ τὸ ἔργο, διότι αὐτὰς οἱ δύο θηριουργίες εἶναι τὸ καὶ τὸ ἔργο σας, εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωὴ σας».

✕

Ὁ ἐλεγκτὸς μας λογογράφος καὶ λογογράφος κ. ΞΕΝ. ΑΚΟΓΛΟΥ (Ξένος Ξένιτας) μᾶς ἔστειλε ἀπ' τὴ Σύρα ἓνα ἐνθουσιαστικὸ γράμμα. Τὸ «Ποντιακὸ Θέατρο» θεωρεῖ ἐξαιρετικὴ τιμὴ ὅτι ὁ διαλεκτὸς Πόντιος διασπασμένος καὶ σπαστὸς φίλος τὸ περιβάλλει μὲ τέτοια ἀγάπη καὶ στοργή. Ἀπ' τὸ ὠραῖο καὶ καλογραμμένο αὐτὸ γράμμα παραθέτουμε μερικὰ ἀποσπάσματα:

«Συμπληθετικὸ τὸ φανταζόμενα. Συμπληθετικὸτατο τὸ βρῆκα τὸ «Ποντιακὸ Θέατρο». Δὲν μποροῦσε νὰ γινότανε κι' ἄλλοιώς. Ἀπὸ γονιὸ ὁμορφο, παιδὶ ὁμορφο θὰ γεννηθῇ. Κι' ἀπὸ θέατρο εὐρωστο καὶ εὐτυχο ἀγλαοὶ θὰ ρὰς γλυκόνουνε καρποί.

Τὸ ρούφηξα, τὸ χάρηκα, τὸ ἀπόλαυσα. Δοκίμασα μὴν ἀπλή θωπεία, ἓνα τρυφερό χέρι ποὺ μὲ δόνησε τὶς πιὸ αἰσθητικὲς χορδὲς τῆς ψυχῆς.

Εὐφάνταστος δὲν εἶμαι. Ἐτσι καὶ δὲν ἐσπῆκα ποτὲ πὺς ρὰς χρειαζόταν ἓνα τέτοιο περιοδικό, ὅπως ἀπὸ τὸ πρῶτο τοῦ ἀόρατο-θεροῦ βήματα παρουσιάζεται τὸ ἀγαπημένο μας «Ποντιακὸ Θέατρο». Τὰ σκεπτικὰ θέματα καὶ ἀντικείμενα, πάντα τοὺς ροὺ κινῶσανε τὸ ἐνθου-



Μία σκηνὴ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ κ. Φίλωνος Κτενίδη «Πατρίδες» — Θέατρο «Ριξ» 18(6)50

φέρουν. "Όμως ύποσυνείδητος κάποιος άδύαυτος συμβιβασμός μου μιλούσε πώς αυτά μπορούν να ικανοποιηθούνε στις στήλες ενός λαογραφικού περιοδικού. Φανερώθηκε ή «Ποντιακή Έστία» του ρέκτη συμπατριώτη μας Φ. Κτενίδη. Καί είπα: Νά! "Όποιος θέλει ας γράψη. Καί για θέατρο καί για μουσική καί για χορό — για καλλιτεχνία γενικά.

»Βλέπω τώρα, στοχάζομαι, καί όμολογώ την άνύποπτη πλάνη μου! Δέν είμαι δεινός στην κυριολεξία. Τό χαριτωμένο «περιοδικάκι» στήνε μοναχό του καί είπε: «Νά με! Μά βλέπετε καλά; Είμαι άπαραίτητο». Ναι, άπαραίτητο. Γιατί άλλο είναι παρόμοια θέματα να καταχωρίζονται σ' ένα, όποιο περιοδικό, καί άλλο να βρίσκονται στη θέση τους τή φυσική, στο κλίμα τους, μέσα στο καλλιτεχνικό περιγυρο πού ανήκουν. "Ετσι καί ό ειδικός καί ό κάθε άναγνώστης θα τά προσέξη καλύτερα, θα τ' αγαπήση περισσότερο, θαρή σέ στενότερη επαφή με τά «ειδικά» περιεχόμενά του. Καί με τόν καιρό θα ύψώνεται όλοένα τό πνευματικό επίπεδο άλλα καί ή στάθμη του καλλιτεχνικού κριτηρίου του κοινού, του πολλού κοινού, πού τόσο πρόθυμα ύποστηρίζει κάθε προσπάθεια σχετική με την περίωση καί διάδοση των στοιχείων πολιτισμού των Ποντίων.

Θερμά καί άνυπόκριτα σάς ανήκουν συγχαρητήρια.



‘Ο κ. Α. ΤΗΓΑΝΑΣ, έξαιρετος δικηγόρος καί άνθρωπος των γραμμάτων, έστειλε ένα γραμμα απ' την Κατερίνη όπου διαμένει στον κ. Γ. Λαμφίδη, όπου μεταξύ των άλλων γράφει:

«Σας συγχαίρω θερμά — τόν φίλο μου Ν. Καπνά καί σένα — για τή θαυμασία ζμπνευση πού είχατε να αναλάβετε την έκδοση του θεατρικού αυτού περιοδικού, τόσο ωραίου σε εμφάνιση καί σε περιεχόμενο, άλλα καί προσιτού — λόγω τής μικρής τιμής του — στο κάθε βαλάντιο. Εύχομαι καί ελπίζω ότι χάρη στην επιμελημένη αυτή έκδοση πού άφίνει άριστη έντύπωση, τό περιοδικό θα μπορέση να κρατηθί καί να ζήση για να δίνη την ιδιαίτερη συμβολή του στην προώθηση καί την καλλιέργεια των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών στοιχείων τής γεμάτης αλήθειας, ζωντανία καί δύναμη ποντιακής τέχνης».



‘Ο κ. ΔΗΜ. ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ, (Πειραιεύς), συγγραφέας του ποντιακού έργου: «Τού Γουδουλά ό κάστρον» (έκ παραδρομής γράφτηκε Μισαήλ Μισαηλίδης), έστειλε ένθουσιασμένος μία έπιστολή στον κ. Ν. Καπνά μέσα στην όποία εκτός των άλλων, γράφει:

«... Μέσα στο θέατρο κατά την ποντιακή

παράσταση, μούδωσε κάποιος φίλος μου τό 2ο τεύχος του «Ποντιακού Θεάτρου». Στο διάλειμμα πρόφτασα να τό δω όλο. Πόση χαρά έννοιωσα στο διάβασμά του! Δέν είναι μοναχά πού θα δώση μία γερή ώθηση στην ποντιακή καλλιτεχνία, καί θα σταθί ό πρωτοπόρος της, άλλα, όπως είδα, παρά τή μικρή ηλικία καί τό θέμας, δίνει ωραιές εικόνες κοινωνικής ζωής. Έκείνο τό «Σό Έπουργείον» θάπρεπε ν' άφιρωθί στον ύπουργό τής Προνοίας. Τί λέω; Σ' όλους τούς ύπουργούς καί σ' όλες τες ύπηρεσίες.

»Μαζύ με την «Ποντιακή Έστία», τό «Ποντιακό Θεάτρο» συμπληρώνει ένα κενό καί είναι βέβαιο ότι θα προκαλέση τόν ένθουσιασμό για νέες ποντιακές καλλιτεχνικές εξορμήσεις καί δημιουργίες.

»Σας σφίγω τό χέρι, μαζύ καί του ξείου συνεργάτη σας κ. Γ. Λαμφίδη».



‘Ο κ. Α. ΤΑΤΑΡΙΔΗΣ (Ένταύθα). Ένας νέος Πόντιος, μάς γράφει:

«Διά τής παρουσίας μου επιθυμώ να εκφράσω τα συγχαρητήριά μου για την έκδοση του «Ποντιακού Θεάτρου» σας καί παράλληλα να σας εύχαριστήσω για τή χαρά πού μου δώσατε οδηγώντας με νοερά, απ' τics σελίδες του έξαιρετικά καλτισσώτου περιοδικού σας, στη γή των γονέων μου.

»Γόνος Ποντίων ό γράφων τας γραμμάς αυτές, αισθάνεται την ύποχρέωση να σας διαβιβάση την ώγνωμοσύνη του για τή συμβολή σας στη διαιώνιση καί στο ζωνάνεμα τής ποντιακής παραδόσεως.

»Μπράβο σας καί καλή επιτυχία για τό αναληφθέν έργο σας. Καί να είστε βέβαιοι ότι έμεις οι Πόντιοι νέοι θα κρατήσουμε τό κάθε τι τό καλό πού πηγάζει απ' την ωραία ποντιακή παράδοση. Φυσικά προς τούτο θα χρειαστή να έχουμε φυσικούς συμπαραστάτες έσας, πού σαν γνήσια τέκνα τής Ποντιακής Γής καί σαν παλαιώτεροι μας στα χρόνια καί ώριμώτεροι στίς σκέψεις καί με πείρα, θα μάς οδηγήτε καί θα μάς παρηστέκετε στοργικά.

»Τελειώνοντας, αγαπητοί κύριοι Καπνά καί Λαμφίδη, αισθάνομαι τήν ανάγκη να σας δώσω την ύπόσχεσή μου ότι θα μείνω τακτικός άναγνώστης σας καί θα προσπαθήσω να γίνουν καί άλλοι Πόντιοι νέοι άναγνώστες του «Ποντιακού Θεάτρου».

»Με τics καλύτερες εύχές για τή ζωή του περιοδικού».

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: ‘Ο Τύπος για τό «Ποντιακό Θεάτρο».

ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΑΣ

- Οι Ποντιακοί Σύλλογοι καί τα Σωματεία μπορούν να μάς στείλουν κάθε φορά τά σχετικά με τή δράση τους στοιχεία για να τά δημοσιεύσουμε στίς ειδικές σελίδες.
- Γίνονται δεκτά για δημοσίευση νεοποντιακά σκέτς, ποιήματα, τραγούδια, διηγήματα γραμμένα από Ποντίους.
- Τό περιοδικό μας άντιπροσωπεύει τή σύγχρονη ποντιακή ζωή. Νέοι καί νέες διαδώστε το.

== ΟΣΑ ΕΓΙΝΑΝ == == ΚΙ' ΟΣΑ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ ==

★ Στις 28 Μαΐου στη Δράμα δόθηκε απ' τόν έκει Ποντιακό θεατρικό "Ομιλό παράσταση με έργο του κ. Φ. Κτενίδη ε'Ο κλήδονας».

★ Στις 22 'Ιουνίου στο Κιλκίς δόθηκε θεατρική παράσταση από τὸ θεατρικό "Ομιλό τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» με τὴν κωμωδία τοῦ κ. Φ. Κτενίδη ε'Ο κωρύττες».

★ Στις 22 'Ιουνίου ἡ 'Εταιρεία «Κολοῦμνια» ἔβγαλε δυὸ ποντιακὲς πλάκες με τὰ τραγουδία 'Η Λεμόνα, 'Αϊτέντς, ἑπαρπετάνεν, Πούλτσον τὴ κυρούς τὸ βίον κι' ἕνα σόλο λύρας «τουλούμ». Τραγουδιστὴς ὁ κ. Ν. Σπανίδης, στὴ λύρα ὁ κ. Γ. Πετρίδης.

★ Πληροφοροῦμαστε ὅτι στὴν 'Αξιούπολη τοῦ Κιλκίς ὁργανώνεται θεατρικὸς "Ομιλος.

★ Στις 24 'Ιουλίου δόθηκε ἡ τετάρτη «Ποντιακὴ ποικίλη ὄρα» απ' τὸ Ραδιοσταθμὸ "Αθηνῶν. Τὸ πρόγραμμα εἶχε τραγούδια κι' ἕνα δραματικὸ σκέτς τοῦ κ. Γ. Λαμφίδη: ε'Οπίσ' σὸ χωρίον». Πῆραν μέρος ἡ δεσποινὶς 'Ελένη Μπαϊραχτάρη καὶ οἱ κ. κ. Θ. Τσομίδης, Κ. Σιαμίδης καὶ Κουταλακίδης.

★ Στὰ μέσα Αὐγούστου ἀρχίζουν ἐντατικὲς δοκιμὲς τῶν ἔργων: ε'Αλλοῦ τὸ δρωμον κι' ἄλλοῦ τὸ θάμαν», ε'Η φτώχεια ἐντροπὴ κι' ἐν' καὶ ε'Η σεβντὰ νικᾷ δλον τὸν κόσμον». Εἶναι τὸ πρόγραμμα παραστάσεων πού θὰ δοθοῦν στὴ Θεσσαλονίκη.

ΒΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ξεν. "Ακοῦλου, Σύρον: Σχετικὰ μετὴν χρησιμοποίησιν τῶν συνθηματικῶν στοιχείων γιὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ποντιακῆς προφορᾶς δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀτυχῶς τίποτε. Τὸ περιοδικὸ μας στοιχειοθετεῖται σὲ λινοτυπικὲς μηχανὲς πού δὲν διαθέτουν τέτοια στοιχεῖα. 'Ὡς πρὸς τὶς ρεκλάμες τῶν ἐξωφύλλων ἔχετε δίκαιο. 'Αλλὰ αὐτὲς ἂν λείψουν θὰ λείψῃ καὶ μιὰ πρόσδοδος πού καλύπτει μέρος τῶν μεγάλων δαπανῶν μας, πού φυσικὰ δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀντιμετωπιοῦν παρὰ μετὰ χίλιες δυσκολίες. Γιὰ τὶς θερμὲς εὐχὲς σας καὶ τὰ τόσο φιλικὰ αἰσθηματὰ σας σὰς εὐχαριστοῦμε πολὺ θερμὰ.

Α. Τηγανᾶν, Δικηγόρον Κατερίνην: Ἐμβασιὰ σας ἐλήφθη, σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον. Σὰς ἀποστείλαμεν 75 τεύχη ἀπὸ τὸ 2ο ἀριθμὸ. Περιμένουμε συνεργασία σας.

Γ. Κακούλιδην, Κιλκίς: Περιμένουμε γράμμα σας.
Π. Παπαχαράλαμπιδην, Δημοσιογράφον Σέρρας: Ἐπιστολὴ σας ἐλήφθη καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας. Ἀπὸ τὸ 1ο τεύχος σὰς στέλνουμεν ἐπιπλέον 30, γιατί ἔχει περίπου ἐξαντληθῇ. Ἀπὸ τὸ 2ο ἀποστείλαμε 30. Περιμένουμε ἐνέργειές σας.

Ν. Μελιάδην Δράμαν: Ἐμβασιὰ σας ἐλήφθη. Σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὶς ἐνέργειές σας.

Σύλλογον Ποντίων «Κομνηνολογία Ν. Κρώμνης, Δράμα: Κατὰ σύστασιν τοῦ κ. Ν. Μελιάδου σὰς στείλαμε 30 τεύχη. Περιμένουμε ἐνέργειάς σας γιὰ τὴν διάδοσιν τοῦ περιοδικοῦ καθὼς καὶ τὴν δράσιν καὶ τὴν κίνησιν τοῦ Συλλόγου σας.

'Ιωάν. Παπαδόπουλον, Ἐάνθη: Ἐστάλησαν 30 τεύχη, περιμένουμε ἐνέργειάς σας καὶ γράμμα.

Χ. Μουρατίδην, 'Αξιούπολιν: Ἐμβασιὰ σας ἐλήφθη. Σὰς ἀποστείλαμεν τὰ ζητηθέντα τεύχη. Γράψτε μας γιὰ τὸν ὑπὸ Ἱδρυσιν "Ομιλό σας.

Γ. Σημαιοφορίδην, Σκύδραν: Ἐστάλησαν 20 τεύχη. Περιμένουμε ἐνέργειάς σας.
Α. Ταταρίδην, Ἐνταῦθα: Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας. Τέτοιοι πατριῶτες τιμοῦν τοὺς Ποντίους. Δὲν θὰ ἦταν δυνατό μιὰ προσωπικὴ ἐπαφὴ γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσετε καλῶτερα;

Η. Ἀμπελίδην, Σέρρας: Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμε. Τέτοιοι πατριῶτες σὰν ἐσὰς τιμοῦν τὸ ποντιακὸ στοιχεῖο. Σὰς γράφομε ἰδιαιτέρως.

Γ. Σαρακενίδην, Ἐνταῦθα: Καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ γράψῃ τὶς γνώμες του στὸ περιοδικὸ μας στὴ σελίδα «Ἐλεύθερες γνώμες». Ἡ δική σας θὰ μῇ στὸ ἄλλο τεύχος μας. Περιμένουμε νὰ συνεχίσετε νὰ μᾶς στέλνετε συνεργασίαν.

Σπ. Κωφίδην, Θεσ)νίκην: Τὸ θεατρικὸ σας ἔργο βρίσκεται στὰ χέρια τοῦ κ. Ν. Σπανίδη. Στὸ ἄλλο μας τεύχος συνεργάτης μας θὰ γράψῃ σχετικὰ μ' αὐτό. Πάντως συνεχίστε νὰ ἀσχολήσθε μετὰ τὸ θέατρο καὶ τὴ συγγραφὴ. Δὲν θὰ χάσετε. Τὸ τέλος δὲν δημιουργεῖται ἀπ' τὸ πρῶτο ἔργο. Χρειάζεται ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονή.

Ε. Λαμφίδου, διδασκάλισσαν, Κομνηνὰ Σταυροπόλεως Ἐάνθης: Ἐστάλησαν 5 τεύχη τοῦ 2ου φύλλου. Δὲν θὰ τὰ διπλασιάσετε;

Ε. Ἀναστασιάδην, Πάτρας: Ἐστάλησαν 15 τεύχη καὶ ἐλπίζομε νὰ μᾶς ζητήσετε κι' ἄλλα. Περιμένουμε γράμμα σας.

Π. Γρηγορίου, Φαρμακοποιόν, Γιαννιτᾶς: Σὰς ἐστάλησαν 4 τεύχη ἀπὸ τὸν 1ο ἀριθμὸ καὶ 10 ἀπ' τὸν 2ο. Ἀσφαλῶς θὰ θέλατε περισσότερα. Ἀλλὰ τὰ τεύχη τοῦ 1ου ἐξαντλήθησαν σχεδόν. Περιμένουμε γράμμα σας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐκυκλοφόρησε τὸ 5ο τεύχος τοῦ μοναδικοῦ ποντιακοῦ λαογραφικοῦ περιοδικοῦ «ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΣΤΙΑ» τοῦ κ. Φ. Κτενίδη μετὰ πλούσιο περιεχόμενον.

Ἀπ' τὰ περιεχόμενά του: «Θρύλοι πού δὲν πεθαίνουν ποτὲ» τοῦ βουλευτοῦ Θεσ)νίκης καὶ πρώην ὑπουργοῦ κ. Α. Ἰασονίδη, ε'Ὄρθογραφικά» τοῦ κ. Γ. Σουμελίδου, καθηγητοῦ, ε'Ερζιγκιάν» (περιγραφὴ πόλεων τοῦ Πόντου) τοῦ κ. Κ. Λαμφίδη δημοδιδασκάλου, «Πάνω στὴν ποντιακὴ νεοελληνικὴ» τοῦ κ. Φιλ. Στεφανίδη (Τραπεζουντίου), «Γύρω ἀπ' τὴν ἱστορίαν τοῦ Πόντου» τοῦ † Περ. Τριανταφυλλίδου, ε'Ὁ Νίκος Καπετανίδης» (εὐλαστικὰ μνημόσυνα) τοῦ κ. Φ. Κτενίδη, «Τὸ γένος τῶν τουρκικῶν λέξεων στὴν ποντιακὴ διάλεκτον» τοῦ κ. Ν. Π. Ἀνδριώτου, καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Θεσ)νίκης, «Λαογραφικά» τοῦ κ. Ἀγ. Φωστηροπούλου καθηγητοῦ, «Γαλακτοκομικὰ Κρώμνης» τοῦ κ. Μ. Βουτυρά, «Ὁ Πόντος πρὸ 70 ἐτῶν» ('Η Ἑλληνικὴ Κοινότης Τραπεζοῦντος), «Σπιτικὰ σχολικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιπλά τῶν Σανταίων» τοῦ κ. Μ. Νυμφοπούλου, ε'Η Ἰμερα» τοῦ κ. Α. Φωστηροπούλου, «Δεισιδαιμονίες Σάντας» τοῦ κ. Σ. Ἀθανασιάδου, κ.ἄ.

